

MOȘNENII CURBURII ȘI PROCESELE LOR (V)

Alexandru GAIȚĂ

GALBENU (RS, BZ) Satul, din fostele plase Grădiștea și Râmnicu de Jos, s-a mai numit în trecut Gurguiăț(i), Gălbeneasca sau Galbeni. Au mai fost și înainte unele tranzacții ca acelea din 21 decembrie 1614 sau 25 martie 1634. Un Văsiu și un Voicilă vindeau și ei la 8 iulie 1649. Căpitanul Anton Dragomir Băncescu¹ cu fiii săi Mihalcea și Ionache vindeau Episcopiei partea lor de moșie Gurguiății „ce se numește Galbenul”. Ei cumpăraseră de la boierii Topliceni². În 1838 avea satul exact 93 de familii, iar la 1861 avea în componență cătunele Pântecani și Slobozia lui Bagdat.

GALICEA (RS) Denumirea poate fi cu rădăcinile mai vechi în Oltenia, iar satul de la Slam Râmnic s-a mai numit și Donoaița.

GANȚA (BZ) Vezi Petrăchești

GĂGENI (SAAC, BZ) Cele mai mari probleme se ridică de omonimia localităților și Găgenii nu fac excepție. De cele mai multe ori din documente nu rezultă, cu exactitate, locația sau măcar județul. Se iau în considerare două variante despre numele localității din comuna Săhăteni de astăzi. Prima ar ține de tr. *aghadjik* = domnișor, iar ce dea a doua de țig. *gagio* = om³. În trecut se va veni și cu formele Căgeani, Găgeani sau Găgeni Vintileanca din fosta plasă Tohani a Buzăului. Spre 1503-1554 satul figurează în registrele Brașovului cu două transporturi a doi negustori de aici. Astfel, un Opaț exporta, la 1551, 12 cornute mari pe piața de la Brașov. Hotarul satului era amintit când ceata celor de Șopârliga Țiganului era întărită în 24 octombrie 1614⁴. La peste 40 de moșneni la 27 ianuarie 1619 le întărea vodă Gavrilă Movilă satul „cu tot hotarul (...) și de pretutindeni”⁵. Se mai menționa în document „Și au fost acești oameni toți megiași de la moștenirea lor”. Demersul se datora vecinirii

¹ Căsătorit cu Stana, fiica căpitanului Giurgea Leicoiu de la Vernești.

² Gabriel Cocora, *Episcopul Metodie al Buzăului (2 ianuarie 1741-23 martie 1748)*, în GB, XXIV, 1965, nr. 7-8, p. 675.

³ N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, Ed. Academiei, București, 1963, p. 280.

⁴ DIR, B, XVII/2, p. 332, nr. 295.

⁵ *Ibidem*, XVII/3, p. 309, nr. 277.

silite de sub Mihai Viteazul. Moșnenii vor depune suma de 70.000 de aspri la vistieria domnească răscumpărându-se. În 25 și 30 iunie 1625 din nou era pomenit hotarul la o întărire pentru mănăstirea Menedic⁶. Mai apare satul în 1640 în arhivele de la Radu Vodă. Un Balotă, Ivan și Oprea erau cei care la 3 aprilie 1641 erau reținuți ca vânzători ai unei vii de două pogoane de la Greci⁷. Oprea, Șarba, sora lui Oprea, Mușat, Dragna Albu sunt locuitorii din Tohani care vindeau la 16 mai 1641 părțile lor de aici către Vlad din Istău. Tranzacția se va fi datorat răscumpărării celor de aici de la fiica lui Pătrașcu Vodă, nepoata lui Mihai Viteazul venită din exil. Tranzacția era făcută cu știrea „tuturor fraților și a megiașilor” martori de aici fiind preotul Stoica, Balotă, Albul cu fiul său Petru etc⁸.

Balotă va fi iarăși martor în 29 mai 1642 pentru Vispești⁹. Un Stoian era și el martor la 23 iunie 1642 pentru Brăneștii de Prahova. Alții, nenumiți, erau amintiți la 20 septembrie 1642 pentru Nenciulești – Muscel. În 2 martie 1645 scria un document Radu zet Balotă din Găgeni. La 12 martie același an Voicu Vălulescu din Buzău vindea lui Radu din Găgeni o ocină la Smedești „însă din partea Bojvilei a treia parte de peste tot hotarul din cap până în cap, den apa Buzăului până în hotarul Orcăneștilor”¹⁰. Lui Radu din Vernești îi vindea Pătru Albu de aici în 5 mai 1657 o funie de ocină pentru zece galbeni în sat „partea lui toată, nerămânându-i nimic nevândut”. Se va face mențiunea că între martori se aflau „popa Oprea, Baciul, fiul lui Tatomir, Stancul, fiul lui Stoica, Oprea, cu fratele său, Albul, fiii lui Balotă, Stancul Meișor, Vasilie, fiul lui Lepădat, Beleț cel Mic, nepotul lui Beleț, Ionașco, fiul lui Voico și Oprea, fratele lui Gligorie, toți din Găgeani”.

Doda, fiica lui Radu Budea cu Stancu, soțul ei, vindeau la 19 iunie 1657 către același Radu o jumătate de funie în sat „care i-a fost de zestre de la tatăl ei. Apoi, a cheltuit la moartea acestuia, de l-a pomenit și l-a grijit, ca pe un părinte, plătindu-i și o datorie ce o avea la Udrea sluger din D<oi>cești, ca să-i lucreze 2 pogoane de vie, peste vară. Murind tatăl ei, n-a mai putut lucra via și ea a plătit acel lucru cu 260, bani gata”¹¹. Deși documentul este dat pentru Găgenii de Prahova credem că mai degrabă este vorba de cel de la Buzău. Tot negustorului Radu îi vindea Vlad Mușat o ocină de o jumătate de funie, cu cinci galbeni, având aprobarea moșnenilor la 10 aprilie 1658. Între martorii de

⁶ *Ibidem*, XVII/4, p. 531, nr. 550.

⁷ CDȚR, V, p. 166, rez. 343.

⁸ *Ibidem*, p. 191, rez. 397.

⁹ *Ibidem*, p. 313, rez. 710.

¹⁰ DRH, B, XXX, p. 93, nr. 67.

¹¹ CDȚR, IX, p. 125, rez. 182.

atunci aflându-se Beleț cel Mic, Andrei Stancu, Ion Oprea și alții¹². Satul se afla pe drumul spre Gherghița sau spre nord de cel de la Buzău și Râmnic. În anii 1671, 1735, 1741, 1747, 1780, 1796 și 1803 este din nou amintită localitatea. Ultimul document se datora târgului de Sf. Toma care ținea o săptămână fiind în proprietatea lui Nicolae Brâncoveanu. Preotul Marin Ionescu era cel care solicita, în 1862, să se judece cu moșnenii pentru o moșie de aici¹³. Partea lui Neculai Pâcleanu era aleasă la 18 martie 1869.

GĂGENI (PH) Unele surse duc spre secolul al XVII-lea referitor la prezențe moșnenești¹⁴. În documentul din 20 noiembrie 1604-1609 se amintea de ocina din Dărmănești vândută „De mai înainte vreme de Vișa și Șarba și Stanca și Stan din Găgeni și de Stanca, fiica lui Vlad al lui Chisar biv vel logofăt”¹⁵. Partea de aici a unui Tudor, cumpărată de vornicul Voicu, este menționată în 15 mai 1616¹⁶. În rândul celor desemnați să lămurească situația unor vii ale armașului Ghinea, la 9 ianuarie 1620, se afla și Fera din Găgeni¹⁷. Un moșnean, Stoica, este pomenit în 21 ianuarie 1620 aldămășar fiind pentru preotul Pavel¹⁸. Între cei șase moșneni însărcinați cu o cercetare sunt pomeniți Voicu și Fiera la 4 februarie 1620¹⁹. Se reținea în arhivele de la Mislea o întărire domnească din 3 ianuarie 1621 „să ție Hera, cu feciorii lui moșie în satul Găgeni, județul Prahova, însă din hotar Carageștilor”²⁰.

O ocină de aici era vândută la 6 octombrie 1630 de către un Stoilă către postelnicul Sava din Stăncești „însă pe Dâmbul, pă tot hotarul satului Găgeni a șasea parte (...) și cu știrea tuturor megiașilor și a tuturor vecinilor”²¹. În plasa Telega de la 1831 figura satul când sunt reținuți ca proprietari ai moșiei clucerul Vasile Lipianu și moșnenii.

GĂGENI (SAAC, PH) Radu zet Balotă scria documentul din 28 iulie 1647 când vindea Lupu I. Bâca de la Jugureni. Un document din 27 februarie 1648, pentru Vernești, era scris de Radu, ginerele lui Balotă din Găgenii Saacului. Proprietățile din dealul Găgenilor sunt reținute din 25 martie 1681 și până în 16 septembrie 1766. Frații Dumitrașcu și Goicea Radu la 1657 adevereau mănăstirii Mărgineni pentru muntele Cleșăscul din Prahova pe care

¹² *Ibidem*, p. 228, rez. 402.

¹³ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău, dosar 16/1862, f. 1.

¹⁴ C. Hoinărescu, *Habitatul ...*, Anexa IX.

¹⁵ DIR, B, XVII/1, p. 147, nr. 149.

¹⁶ *Ibidem*, XVII/3, p. 20, nr. 17.

¹⁷ *Ibidem*, pp. 456-457, nr. 414.

¹⁸ *Ibidem*, p. 464, nr. 422.

¹⁹ *Ibidem*, p. 471, nr. 429.

²⁰ *Ibidem*, XVII/4, p. 1, nr. 1.

²¹ DRH, B, XXIII, p. 280, nr. 163.

îl vânduseră acesteia cu 4.000 de aspri. Partea lui Pătru Bărtă era vândută la 1658 de Coman cu soția și cu fii către câțiva din Strâmbeni - la Vârful Bobului - pentru suma de 500 de bani. Preotul Dragomir din Târgșor era cel care cumpăra în 12 martie 1659 de la patru frați de aici 15 stânjeni în funia Nănuleștilor având ca hotare Lacu Porcului, Redea Zmeului și Drumul Câmpinei.

Moșnenii în 1659 având în frunte pe uncheșul Voicu cu o puzderie de nepoți vindeau egumenului Mitrofan de la Mărgineni muntele Baiul fără documente pentru că nu le mai aveau. Ca martor pentru Scăeni figura la 10 noiembrie 1683 Nițul sin Beleț din Găgeni. Din 1703 și până în 1706 se înregistrau mai multe tranzacții epoca având un accentuat factor fiscal ce presa moșnenii. Pe la 1740 se înregistra aici o căpitanie cu 50 de mazili și o alta la Mărgineni²². Pentru o moșie se judecau în 14 iunie 1777 postelnicul Ștefan cu mănăstirea Văcărești. Partea mănăstirii va fi hotărnicită la 28 august 1777 de către logofătul Matei Brâncoveanu. În 1780 moșnenii vor vinde lui Scarlat Greceanu.

Conform unei hotărnicii din 1840 vodă Mihai Cehan Racoviță²³ întărise la 14 septembrie 1742 moșia de aici a preotului Preda din Popești care o avea de la unchiul său Nicolache, fiul lui Adam din Stâncești. Alegerea moșiei – „din apa Teleajenului până în drumul Filipeștilor” - se va face la 3 octombrie de biv vel serdarul Pârveu Cantacuzino. La 25 octombrie în prezența moșnenilor, a egumenului de la Mislea și a căpitanului Tănase se definitivau lucrările. Profitând de situație egumenul Antim va trata cu preotul Preda și va cumpăra de la acesta 23 de stânjeni în hotarul Burlăceasca. Intervenea la 6 mai 1746 porunca lui C. Mavrocordat pentru ispravnicul de Saac prin care clăcașii de pe moșia vel clucerului C. Brâncoveanu erau obligați să presteze claca de 12 zile și să achite taxa pentru vinul vândut după nesupunerea de care dăduseră dovadă²⁴. În 18 ianuarie 1760 Sc. Ghica împuternicea proprietarii de moșii de aici să ia câte un zlot pentru dijmă concomitent cu respectarea monopolului băuturilor²⁵. În arhiva mănăstirii Ghighiu²⁶ au mai supraviețuit unele

²² Olga Cicanici, *Informații despre organizarea administrativă la A. C. Ipsilante*, în *Studii*, 19, 1966, nr. 2, p. 355.

²³ Vezi General Mihai Racoviță-Cehan, *Familia Racoviță – Cehan. Genealogie și istorie*, Ed. Academiei, București, 1942.

²⁴ *Documente privind relațiile agrare...*, I, p. 458.

²⁵ Peste zece zile Scarlat Ghica Vodă hotăra ca particularii ce aveau moșii zălogite la turci să le răscumpere „să nu rămâie moșie supt stăpânire de turc”. În urma poruncii se vor ivi tensiuni mai ales în zona Giurgiu; cf. M. M. Alexandrescu –Dersca, *Regimul ...*, p. 95.

²⁶ Lăcaș cu hramul „Izvorul Tămăduirii” care, pe la 1601, era reținut a fi fost ridicat de logofătul Coresi.

documente de la 1714, 1721 și 1780 referitoare la satele Burlăneștii, Carageștii și Coroeștii sunt moșneni de aici²⁷.

GĂGENI (PH) A ținut satul de Băicoi și ajunsese cu numai 44 de locuitori la sfârșitul secolului al XIX-lea.

GĂGENII DE JOS (SAAC, BZ) Despre localitate, acum la comuna Săhăteni, avem menționarea părții diaconesei Neacșa care era hotărnicită de 12 boieri la 1774-1784. De la Gâsceni (Gâșteni) și Moșnenii Brezeni (Frații Brezeni) se ajungea la Găgenii de Jos ca reședință a comunei Vintileanca reținută prin asociație cu sintagma „Acarul Păun” celebră în perioada interbelică, și după aceea, datorită unui accident feroviar. O jalbă din 21 aprilie 1848, a unui părtaș al moșnenilor Șarpe, la hotărnicia efectuată, se înregistra la Buzău. Acesta se arăta nemulțumit nu atât de suprafață, ci de vecinătatea ce îi fusese fixată pe lângă acelea ale mănăstirilor Vintilă Vodă și Limpezeanca din partea cărora nu avea nici o siguranță că nu va fi târât în judecăți²⁸.

Relativ la sentința nr. 29 din 6 iunie 1861 referitoare la hotărnicia moșiilor Voinești, Râioși și Miroși, aflate în proprietatea Episcopiei, este de menționat faptul că Gh. Dăscălescu „obștescul avocat al stabilimentelor publice” chemase în judecată, din partea Episcopiei, mai mulți vecini încă de la 1853. Printre numeroșii reclamați se aflau și moșnenii Călugăreni vecinii moșiilor Râioși și Schiopoiaia, moșnenii Șerpești vecini cu moșia Găgenii de Jos și moșnenii Ciocănești de la moșia Ciocănești. Șerpeștii mai avuseseră parte de o hotărnicie la 16 august 1796, hotărnicie în care se amintea și de aceea din 22 iunie 1783 „făcută de un biv vel armașu Constandin și Constandin Parepa și alții”²⁹. Și în 15 septembrie 1852 Dinu și Dumitrache Șarpe prezentaseră hotărnicia de la 1797 când Ioan Bălăceanu le verificase vecinătatea acesteia cu moșiile Voinești și Găgenii de Sus. Pentru moșia Voinești vor depune mărturie doi locuitori, din satul Voinești, anume Stoica sin Neagu Bicoiu și Dumitru sin Toader plus isprăvnicelul Gh. Vlad. Sub Cuza se reținea aici și moșia Gâșteni închinată către Ierusalim. Episcopia la 6 iunie 1861 solicita autentificarea hotărniciei moșiilor Voinești, Râioși și Miroșani. Vecini celor trei proprietăți erau, între alții, moșnenii Călugăreni, Șerpești și Ciocănești cu moșia lor Ciocănești. Între actele de care se folosiseră Episcopia se afla și o copie din 16 august 1796 a unui raport către domnitor „Adeverit de cinstita Canțelarie a documentelor mănăstirești”, raport întocmit de hotărnicii C. Vernescu și Ștefan vâtaful de Slănic. Vecinătatea cu moșia Găgenii de Jos unde stăpâneau Șerpeștii, serdarul Vilara și frații Brezeni forma punctul doi al

²⁷ C. Hoinărescu, *Habitatul ...*, p. 131.

²⁸ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău, dosar 1/1848, f. 33.

²⁹ Ibidem, Hotărnicii, dosar 1/1861, f. 5.

hotărniciei. În 15 septembrie 1852 la fața locului se prezentaseră Dumitrache Șarpe și Dinu Șarpe care aduseseră o carte de hotărnicie din 21 aprilie 1797 efectuată de Ioan Busăceanu. Moșnenii vor fi solicitați să arate hotarele din vestul moșiei Găgenii de Jos spre moșia Voinești. Ei vor merge cu hotarnicul mai întâi la piatra Cândescului „Despărțitoare de moșia Găgeni de Sus din care s-a început a treia trăsură a Găgenilor de Jos”³⁰. Se amintea că de față au mai fost moșnenii Stoica sin Neagu Vechiu (70 de ani), Dumitru sin Toader (45) și Gh. Vlad isprăvnicelu de 40 de ani. Hotarnicul de la 1852, C. Paleologu, va fi cel care va studia semnele moșiei Voinești „Din piatra veche și nestrămutată din locul ei”. El avusese la îndemână și hotărnicia moșiei Lespezilor din 15 noiembrie 1830 a lui Teodor Paladi serdarul și o alta, din 20 ianuarie 1845, făcută de serdarul Gr. Pleșcoianu. Despre vecinătatea cu moșnenii Ciocănești la moșia Voinești (Vintileanca) a schitului Vintilă Vodă, metoh episcopal, se vor pronunța la fața locului aceiași moșneni. Ei vor indica mai întâi „Două pietre alăturate, în capul despre miază noapte de la capul despre apus a moșiei Voinești în depărtare de piatra Cândescului cu stânjeni 136 (...) despre moșia Broșteanca (Brașoveanca) care aceste semne hotare îi ziseră (hotarnicului n.n.) că sunt hotare despărțitoare la capul despre apus al moșiei Voineștilor de către moșia Ciocăneasca”. Despre vecinătatea cu moșia Schiopoia unde stăpâna casa răposatului stolnic N. Urlățeanu, Dim. Cireșeanu și moșnenii Călugăreni se reținea că se învecina la est cu moșia Voinești. Schiopoia se mai hotărnicise la 22 iunie 1743 de către 12 boieri „în care zice că trăsura întâia au făcut-o (...) până în puțul Găbejii din sus de gorganul Țiganului”. Se amintea, vis-à-vis de moșie, și de un hrisov din 5 septembrie 1623 trecut ulterior, și în hotărnicia de la 20 august 1845.

Ing. Lambriu se ocupase la 1859 de hotarul dintre Găgenii de Sus și cei de Jos la cererea lui N. N. Păcleanu care va ajunge la o înțelegere cu frații Brezeni. Ing. Al. Andonescu era autorizat în 1873 să hotărniciească moșia de la Găgenii de Jos stăpânită în indiviziune de frații Ion, George și Vasile Brezeanu, moșneni Brezeni. Vor fi convocați între alți vecini și moșnenii Bădeni care se învecinau spre moșia Cătinele. Unul dintre primele acte prezentate de proprietari a fost originalul hotărniciei efectuate de Ioan Bălăceanu la 21 iulie 1797. Aceasta era rezultatul unui proces dintre șetrăreasa Joița Mărișoia și Neacșa Diaconeasa din Năeni pentru două hotare din moșiile Găgenii de Jos și de Sus³¹. În Găgenii de Sus având parte și egumenul de la mănăstirea Văcărești se va vedea și lăcașul implicat. Moșia mai avusese parte de o hotărnicie a cinci boiernași la 22 iulie 1783 când de față au fost „Atât Mareș șetraru cât și

³⁰ Ibidem, Condici, dosar 2/1861, f. 120.

³¹ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău, dosar 134/1874-1888, f. 1.

Caloian și Dimache cumpărători, cum și moșnenii bătrâni³², iar actele au fost cercetate de biv vel armașul Constantin și de C. Parepa³³. Dumitrache Șarpe cu devălămșii săi din Breaza solicitau în 1866 redeschiderea dosarului nr. 222/1861 relativ la delimitarea proprietății lor de la Găgenii de Jos. Un număr de 171 de locuitori ajungea să aibă localitatea la 1930, iar la 1941 numărul acestora urcase la 199 în 43 de case.

GĂGENII DE JOS (SAAC, PH) Localitatea din comuna Păulești a ținut de plasa Târgșor. Neagu din Târgșor primea hrisov domnesc în 22 mai 1610 prin care i se recunoștea proprietatea asupra ocinei de la Găgeni a Ancăi „De peste tot hotarul și de peste tot or cât s-ar alege, însă cu locul de vie”³⁴. În 1614, în 24 octombrie la o întărire se menționa hotarul satului³⁵. Mănăstirea Mislea în 15 mai 1616 primea întărire și pentru partea lui Tudor de aici, parte ce fusese cumpărată de vornicul Voicu, pentru 3.000 de aspri, care, la rându-i, o donase lăcașului „Ca să-i fie de pomenire în veci”³⁶.

Moșnenii Radu Robu, Vlad Armeanul, Stoica, Necșat, Teodor și mulți alții aveau parte de întărire domnească specificându-se, expres, în 27 ianuarie 1619, „Și au fost acești oameni toți megieși de la moștenirea lor”³⁷. Chestiunea se lega de tulburata epocă a domniei lui Mihai Viteazul când acesta cotropise „Multe sate, pe care le-a vecinit cu sila”³⁸. Domnitorul Gavrilă Movilă va preciza că „și am văzut domnia mea că acești oameni n-au fost niciodată vecini, ci le-a făcut Mihail voevod cotropire și i-a vecinit cu sila. Apoi, întru aceasta, domnia mea le-am dat lor slobozenie, ca să aducă toți aspri câți le-a dat Mihail voevod, la vistieria domniei mele, să se răscumpere de la domnia

³² Ibidem, dosar 134/1874, f. 37.

³³ Ibidem, Condiți, dosar 2/1861, f. 2.

³⁴ DIR, B, XVII/1, pp. 471-473, nr. 418.

³⁵ Ibidem, XVII/2, p. 332, nr. 295.

³⁶ Ibidem, XVII/3, pp. 19-22, nr. 17.

³⁷ Ibidem, pp. 308-310, nr. 277.

³⁸ Ar mai fi de reținut și alte cazuri de moșneni cnezi care s-au vândut vecini „de bună voie” în vremea domnitorului Mihai Viteazul sau mai înainte. Astfel, în mai 1626 referitor la cei din satul Tâncăbești se scria că „*Ei au fost toți oameni cnezi cu ocinele lor din moși, din strămoși, încă dinainte vreme*”; cf. DRH, B, XXI, p. 128, nr. 71. Relativ la satul Costești, întărit mănăstirii Bistrița de către Matei Basarab, se menționa, la 30 aprilie 1633, că „*Mai dinainte vreme sau fost cnezi.(...) s-au închinat ei singuri vecini pe veci*”; cf. DRH, B, XXIV, pp. 53-54, nr. 43. Cei din Șoimăreștii Gorjiului se vânduseră vecini sub Leon Vodă situație reținută într-un document din 13 mai 1633; cf. DRH, B, XXIV, p. 98, nr. 68. Alexandru Coconul întărind la 10 martie 1626 ocini lui Radu Golescu arăta că „*Pentru că satul Oțișanii au fost cnezi cu ocinele lor, încă de mai înainte vreme din zilele altor domni bătrâni*”; cf. DRH, B, XXI, p. 43, nr. 27.

mea, să fie cnezi slobzi”. Moșnenii au adus 70.000 de aspri recâștigându-și poziția din socialul epocii.

Situația nu a fost specifică numai Buzăului *exempli gratia* Gostavățu din Oltul de astăzi care la 18 martie 1626 avea parte de un hrisov al lui vodă Alexandru Coconul care întărea lui Trufanda, biv vel postelnic, vecini în satul Gostavăț (Romanați): „Ei au fost cnezi cu dedinele lor; astfel, când au fost acum, ei au venit înaintea domniei mele în divan și înaintea tuturor cinstiților dregători ai domniei mele, de s-au închinat și s-au vândut cinstitului boier al domniei mele jupan Trofanda postelnic pentru 75 de galbeni gata, de a lor bună voie și cu știrea tuturor sătenilor și fraților și a tuturor megiașilor din jurul locului, din sus și din jos, fără nici o silă”³⁹ sau cazul din 9 mai 1633 al satului Tântava închinat mănăstirii Tismana „pentru că acel sat Tântava, mai sus-zis au fost toți oamenii cnezi de moștenire cu ocinele lor. Iar după aceea când au fost în zilele răposatului Mihail voevod, iar satul Tântava și toți moșnenii satului, ei s-au vândut vecini lui Sârbu fost mare stolnic”⁴⁰.

După încheierea socotelilor pentru 66 de stânjeni de la Preotești, Radu Grama, în 1620, la Găgeni, răscumpăra cu 3.001 aspri a patra parte din moșie lui Toader, fiul lui Nan. În documentul din 26 mai se mai spunea „Și au mai cumpărat Radu o vie în sat fără vinăriciul, cu locul, de la Dumitru, nepotul Ducăi, drept 1500 de aspri gata”⁴¹. Alăturând sumelor amintite cei 25 de ughi de la Preotești rezultă pentru Radu Grama un economic deosebit⁴². Trebuie amintit și documentul din 13 mai 1633 referitor la satul Hărăști care fusese cumpărat de Mihai Viteazul și apoi dat lui Antonie Grama pentru o prădăciune suferită, pe nedrept, de acesta⁴³. Hierii îi era întărită moșia de la Găgeni în 3 ianuarie 1621 „Însă din hotar(ul) Carageștilor, a 5 funii” la care se adăuga partea lui Stroe. În continuare se arăta că „Au mai cumpărat Hiera o livadă în hotarul Carageștilor din partea lui Stroe, din drum pă lângă Gruiu și o au cumpărat drept două holde de grâu în zilele lui Șarban vodă, în vreme de foamete”. Din partea lui Istrate va cumpăra același Hera „Jumătate de moșie și din deal până la Malul Roșu și din locul Neagului până în drum și din obrațe și

³⁹ DRH, B, XXI, pp. 50-51, nr. 32.

⁴⁰ *Ibidem*, XXIV, p. 80, nr. 59.

⁴¹ DIR, B, XVII/3, pp. 537-538, nr. 480.

⁴² Documentul va fi reluat în 31 decembrie 1620 când se amintea că înțelegerea se făcuse „și cu știrea tuturor megieșilor dimprejur”; cf. DIR, B, XVII/3, p. 621, nr. 554.

⁴³ DRH, B, XXIV, p. 90, nr. 64. Se poate continua, pe vremea acestei domnii și cele ulterioare, cu satul Polovinele din Romanăți - 6 iulie 1633; cf. DRH, B, XXIV, pp. 159-160, nr. 117; Satul Dobricenii Măglași (Vâlcea) - 26 iulie 1633; cf. DRH, B, XXIV, pp. 170-171, nr. 127; Satul Văcărești - Olt în 13 august 1633; cf. DRH, B, XXIV, pp. 188-189, nr. 138; Jigoranii de Vlașca în noiembrie - decembrie 1633, Vlădila de Romanăți în februarie 1634, Oteșteni de Vâlcea în iunie 1634 etc.

până în marginea Branciovului, pentru că au cumpărat de la Istrate drept două holde de grâu și 2 holde de mălai și au dat bani șaptezeci, iar în zilele lui Șarban vodă, pe vreme de foamete”⁴⁴.

Stoica Drușco vindea pentru 15 ughi, în 20 aprilie 1621, jupânesii Tudora Potrovoloaia din Stâncești a cincea parte din moșia sa de la Găgeni „pă Dâmbul din județul Prahova (...) și dă peste tot hotarul satului”⁴⁵. În hotarul Găgenilor la 6 octombrie 1630 cumpăra postelnicul Sava din Stâncești de la un Stoilă care menționa, în actul scris de diaconul Radu, că nu a fost silit și că martori i-au fost moșnenii⁴⁶. Un Ștefu și cu fratele său Mușat vindeau la 20 septembrie 1684 ocina lor de la Itu care mergea până în hotarele de la Piersicul și de la Găgeni. Martorii la tranzacția fraților, achizitor fiind un Radu, au fost din Urlați și din Nucet⁴⁷.

Viile din dealul Găgenilor sunt menționate destul de des, după 1677 și până spre 1769, ca obiect de tranzacții. Perioada 1706-1712 a fost marcată printr-un număr deosebit de mare de tranzacții cu terenuri denotându-se și o presiune fiscală mai grea pe contribuabil. De aici și necesitatea unor hotărnicii în urma unor reșezări în economic. Astfel, erau luați pe răvaș 12 boieri hotarnici în 8 iunie 1712 spre a hotărnici moșia de aici. Li se vor alătura vtori portarul Ion la cererea egumenului Hrisant de la Mislea. Se dorea delimitarea dinspre fiii logofătului Pârvu Măgureanu și ceilalți moșneni de aici⁴⁸. Biv vel serdarul Pârvu Cantacuzino și comisul Răducan alegeau moșia în prezența moșnenilor, a căpitanului Tănase și a egumenului de la Mislea în 25 octombrie 1743⁴⁹. Era urmarea demersurilor repetate ale Misleanului nemulțumit de unele aspecte legate de moșneni. Cert este că peste o lună avem de a face cu un nou egumen, Antim, care cumpăra de la preotul Preda din Popești 23 de stânjeni aici, în Burlăceasca⁵⁰. De la vodă Alexandru Ipsilanti obține, în iunie 1775, biv vel logofătul Nicolae Brâncoveanu o carte de împuternicire prin care cei de pe moșia Budurești se vedeau obligați să-i clăcuiască, să-i dea dijmă, să plătească suhatul și să nu-și vândă vinul. Se făcea și o precizare în preambulul documentului în care localitatea apare ca târg „Cu această carte a domniei mele să apuce pe oricine ar fi șezători în târgu Găgeni sud Saac sau afară din târg pe moșia Găgeni ce să numește și Budurești”. În continuarea documentului

⁴⁴ DIR, B, XVII/4, p. 1, nr. 1.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 23, nr. 24.

⁴⁶ DRH, B, XXIII, pp. 279-280, nr. 163.

⁴⁷ ANIC, colecția Achiziții Noi, XC/18.

⁴⁸ *Idem*, fond Mănăstirea Mislea, Mss. 466, f. 52 v.-53 v.

⁴⁹ *Idem*, colecția Achiziții Noi, CCCVIII/1, nr. 1.

⁵⁰ *Ibidem*, CCCVII/12, f. 4 v.

statutul de târg este întărit și prin alte drepturi ce și le revendica fostul vel logofăt⁵¹.

Vistierul N. Brâncoveanu la 3 noiembrie 1783 obține de la domnitor dreptul de a ține târg pe moșia sa de aici de la Duminea Tomii o săptămână „și la acest târg să nu se amestece ispravnicii, nici vameșii, nici ierbarii, nici zabiții, nici alți oameni domnești”⁵². Moșia din plasa Telega la 1831 avea ca proprietari pe moșneni și pe clucerul Vasile Lipoianu numărul de familii fiind de 32⁵³. Se reținea la 1838 că din cele 32 de gospodării un număr de 27 erau moșnenești⁵⁴. A aparținut localitatea de comuna Păulești din plasa Câmp – Târgușoru la 1899 având 40 de moșneni proprietari pe 200 ha. La Găgenii de Jos în 1912 existau 80 de răzeși⁵⁵, număr reținut și la 1921. În Găgenii anului 1941 locuiau 1.113 locuitori în 274 de case.

GĂGENII DE SUS (SAAC, BZ) În unele documente era pomenită localitatea din Săhătenii de azi și sub forma de Brașoveanca. Una din primele știri este ocazionată de o tranzacție. Ginerile lui Balotă din Găgeni, Radu, cumpăra de la Voicu Vălculescu din Buzău la 12 martie 1645 o ocină la Smedești - a treia parte din partea Bojvilei, lângă apa Buzăului, până în Orcănești - cu 68 ughi actul fiind scris, probabil în contrapartidă de preotul Jipa din Vernești. Cu zece zile mai devreme Radu era acela care scrisese actul prin care Necula, fiul lui Manolie de la Târgul de Floci împreună cu fiica jupânului Dumitru Buluroiul, Tudora, mătușa sa, vindeau preotului Jipa din Vernești 50 de stânjeni la Băiculești, în Gura Călnăului. În privința tranzacției se poate menționa că aceasta era, într-un fel, o întoarcere la mai vechiul posesor care fusese Radu Sorescu, tatăl preotului Jipa⁵⁶. Între martorii de la 28 martie 1645, când Matei Basarab întărea mănăstirii Banu satul Groșanii Trifului, apărea - alături de Oancea din Maxen sau Albișoru din Udați - și Mușat din Futești pentru că a mai purtat cătunul de 80 de locuitori și numele de Futești, Ghizdavău⁵⁷ sau Brașoveanca ultima denumire datorându-se târgului de aici. Pe când se efectua hotărnicia moșiei Istrița a mănăstirii „Sf. Gheorghe” - Nou la 1852 din partea moșnenilor Vispești sau Brezeni pentru moșia vecină Tomșani sau Găgeni nu se va prezenta nimeni. Hotarul era marcat prin „Două pietre puse una lângă alta în colțul dinspre Bădeni și din aceste pietre prin piatra Z pre linie dreaptă la piatra I din colțul moșiei Găgeni a moșnenilor unde

⁵¹ *Documente privind relațiile agrare ...*, p. 597, nr. 450.

⁵² V. A. Urechea, *Memoriu asupra ...*, p. 599.

⁵³ I. Donat, I. Pătroiu, D. Ciobotea, *op. cit.*, p. 116.

⁵⁴ I. Dedu, *Așezări ...*, p. 89.

⁵⁵ D. Ciobotea, *Istoria moșnenilor...*, p. 193.

⁵⁶ ANIC, fond Episcopia Buzău, XXII/5.

⁵⁷ Pomenit pentru prima oară cuvântul în sec. XVI venind din slv. - *elegant*.

se hotărăște cu moșia Itu a d-lui Nae Mareș⁵⁸. În lucrarea de acum, executată de Zefchide, se amintea, relativ la hotarul către Nae Mareș, și de o hotărnicie din 15 decembrie 7252 (1743). Un singur contestatar se va ivi și acesta era ploieșteanul D. D. Hariton care, în 13 decembrie 1890, se vedea nevoit să plătească statului suma de 50 de lei pierzând în instanța buzoiană. Sentința, tribunalului districtual Buzău, nr. 15 se da în 14 februarie 1861 și se referea la moșia Tomșani a schitului de la Ciolanu aflată în dispută cu cei din Găgeni⁵⁹. Abia la 16 martie 1863, după o altă serie de opuneri ale celor de aici, se ajungea la punerea în aplicare a sentinței. Exact 33 de moșneni se raportau de aici în 1921. La 1930 ajungea să aibă 158 locuitori, iar în 1941 trecuse de 200. Până spre cei de astăzi ținuse localitatea de comuna Găgeni – Vintileanca.

GĂGENI-VINTILEANCA (BZ) Se amintea de un document de pe la 1614 relativ la localitate. În 1792 se organiza aici o vamă, eveniment pentru locuitori⁶⁰. În 30 iunie 1859 se efectuase, deja, o hotărnicie pentru Tomșani (Găgeni) un extras al acesteia pentru mănăstirea „Sf. Gheorghe-Nou” era trimis la ministerul Domeniilor în 1881⁶¹. C. Don, avocatul *Așezămintelor publice* în 11 octombrie 1861 se adresa cu o petiție tribunalului buzoian pentru redeschiderea dosarului 356/1846 pentru formăluirea hotărniciei Ciura sau Lespezile a schitului Lespezile, metoh al spitalului Sf. Pantelimon. Între vecini erau menționați moșnenii Șerpești ca proprietari ai moșiei Găgeni, episcopia cu moșia sa Voinești sau Vintileanca și mănăstirea Văcărești. Într-adevăr la 15 noiembrie 1830 T. Paladi efectuase hotărnicia moșiei Lespezeanca alături de egumenul Ghenadie de la schit având și sinetele moșnenilor vecini, căci ale schitului erau răpuse încă din vremea războiului nemților”. Tot atunci moșnenii Șerpești, vecini la vest, i-au prezentat lui Paladi hotărnicia din 20 iulie 1799. Hotarnicul de atunci efectuase prima trăsură a capului de la est unde pusese sfoara „din piatra Cândescului și a mers în jos până în hotarul schitului la piatră”. În urma măsurătorilor de la 1861 moșnenii vor fi acuzați de călcare fiind obligați să înapoieze schitului Lespezile pământul acaparat „cu venitul ce se va dovedi că au produs”⁶². În 1861 se mai reținea și denumirea de Ghizdavăț. În 1899 la Găgeni 16 moșneni stăpâneau 180,50 ha, iar 21 de moșneni din Găgenii de Jos erau proprietari pe 88 ha⁶³. La Vintileanca se

⁵⁸ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău, dosar 12/1885, f. 3.

⁵⁹ ANIC, fond Mănăstirea Ciolanu, Microfilme, Rola 1, c. 344-379.

⁶⁰ C. Șerban, *Sistemul vamal...*, p. 130; 135; 139.

⁶¹ Vezi I. I. Șucu, *Mănăstirile: Găvanul, Sf. Gheorghe – Buzău, Sf. Gheorghe Nou – București, Ghighiu, Glavacioc și Golgota, Indice cronologic nr. 12*, București, 1953.

⁶² Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău. Condiți, dosar 2/1861, f. 197 v.

⁶³ I. I. Șucu, *op. cit.*, p. 83

numărau, în 1921, 50 de moșneni, la Găgenii de Sus 33, în Săhătenii de Jos 30, iar în Săhătenii de Sus 32 din 330 de locuitori. În audiența din 27 aprilie 1927 Comisia județeană de expropriere, ce îl avea în frunte pe Stoica Bosneanu, prim președintele instanței buzoiene, respingea ca nefondată contestația depusă de Stelian Stănescu și Gh. Ciucă în numele sătenilor. Chestiunea era legată de neînțelegerile ce rezultaseră din măsurătorile pentru o suprafață care duseseră la două valori una de 23 ha și o alta de 62 ha.

GĂLĂTUȘANI (RS) Deocamdată singura mențiune a moșnenilor de aici este din anul 1833. Atunci, la 13 martie, biv vel postelnicul C. Plagino se judeca cu biv vel vornicul Mihai Ghica pentru 279 de stânjani și 5 palme în hotarul Gălătoșanilor. Ghica cumpăraseră stânjani de la frații Constantin și Dumitru Prodan fără să știe că nu aceștia erau stăpânii de drept. Rezulta din proces că de la moșnenii de aici cumpăraseră în trecut cam 500 de stânjani hatmanul Costache Gherachi⁶⁴.

GĂLBENEASCA (PH) Mențiuni asupra moșnenilor vin din secolele XVII-XVIII⁶⁵. Localitatea a ținut de comuna Podenii Noi din plasa Podgoria – Cricov.

GĂLBINAȘI (BZ) Vezi **Tăbărăști** Apare satul la 2 februarie 1659 odată cu adevărarea dată de Toader Hanul către egumenul de la Vintilă Vodă. La raionare comuna avea în compunere satele Gălbinași (reședința), Tăbărăștii Noi și Tăbărăștii Vechi.

GĂLICEȘTI (RS) Manea Guliță vindea în 25 aprilie 1666, pe vreme de foamete, către călărașul Simion Slabotă. Ultimul va mai cumpăra în 27 aprilie 1672 de la Stan Radu Tereche, iar la 14 iulie 1675 de la un Grigore. Campania de achiziții va continua astfel că în 9 iulie 1680 va mai cumpăra călărașul și de la Radu Șerban. Petru Ursescu achiziționa de la Codrea Simion o suprafață de teren în 20 iunie 1695⁶⁶. La 24 martie 1734 vindea și Ioniță, fiul căpitanului Mitrea către protopopul Dragu. În tradiția îndelungată la 9 noiembrie 1767 făcea o donație către schitul Bonțești, Ion diacul.

GĂTEȘTI (SAAC, PH) Ca moșneni tocmealnici erau amintiți un Micul și un Stan la vânzarea ce o făceau Vlad și Stan din Gătești în 7 februarie 1638⁶⁷. În primăvara lui 1639 erau întrebați moșnenii din jurul Găteștilor dacă se respectase protimisulul „cându au vrut Vladul, feciorul lui Stan să vânză”.

Stan, fiul vătafului Stoica, Efrem și Leu Badul vindea 150 de stânjani negustorului Radu și lui Tatomir la 9 aprilie 1643. Nan Haidăul se număra între martorii tranzacției. Meleian din Gătești era martor în 8 decembrie 1652 la o

⁶⁴ ANIC, fond Înaltul Divan, dosar 18.813/1833, f. 1-2.

⁶⁵ C. Hoinărescu, *Habitatul ...*, Anexa IX.

⁶⁶ ANIC, fond Episcopia Buzău, LXIX/7.

⁶⁷ CDȚR, IV, p. 509, rez. 1139.

înfrățire al lui Zaharia Meleian din Costieni cu Dobre din Bălteni. Pentru doi boi, o iapă cu mânzați, o vacă cu vițel va răspunde Z. Meleian cu o sută de stânjeni la Costieni⁶⁸. Vindeau moșnenii de aici o parte moșie și către spătarul Mihai Cantacuzino la 1686. O hotărnicie se desfășura aici în 8 iulie 1697 la cererea lui Mihai Cantacuzino vel spătarul 12 boieri ocupându-se de măsurători⁶⁹. În 30 iunie 1832 moșia biv vel postelnicul Costache Suțu era hotărnicită.

GĂUJANI (PH) Localitatea a aparținut de comuna Netoți, din plasa Câmpu - Podgoria⁷⁰. Meșterul Mihnea cu fiul lui Anghel vindeau în 18 februarie 1642 o parte de ocină la Cozleciu din moșu Iov și a patra parte a lui Neagoe⁷¹.

Negre din Gherghița avea parte de întărire aici în 8 ianuarie 1647 „însă partea lui Mihnea a 10-a parte din ocina găujănească de la cruce până la apa Teleajenului și din tot hotarul călugăresc de jos până la mijlocul ocinii Găujanilor”⁷². Urma menționarea părților lui Nan ce vânduse și el, cele ale lui Crăciun Răul și ale altora „și au rămas trei părți acum nevândătoare pe seama megiașilor”. Mai sunt amintiți moșnenii și în secolul al XVIII-lea⁷³.

GĂUJANI (RS, BR, RS-BR, BZ) Satul de la Balta Albă s-a mai numit Găiojani, Găojani și Găojeni. Caracterul pornografic al denumirii satului a deranjat o vreme după care nu a mai stârmit zâmbetele vecinilor. În vara anului 1451 Vladislav Vodă întărea boierului Dragomir Ruhă, dar și altora o serie de proprietăți între care și Găojanii⁷⁴. Pe vremea excomunicatului Mihnea Turcitul⁷⁵, la 13 iulie 1585-1586 un Staico din Făurei, fostă slugă la biv vel postelnicul Staico, avea parte de întărirea unei ocine la Găujani⁷⁶. O moșie de aici aparținea mănăstirii Rm. Sărat încă din 13 iulie 1614⁷⁷. Unui Radu din Gurguiții Slam Râmnicului i se întăreau ocine la Schei, Piepțești și Găojani de către vodă Radu Mihnea la 7 august 1615 „însă din partea Dobrei, bunica lui Avram, jumătate, peste tot hotarul, pentru că s-au înfrățit Baie cu Avram din

⁶⁸ DRH, B, XXXVII, p. 304, nr. 329.

⁶⁹ ANIC, colecția Achiziții Noi, MMDCCLVI/9.

⁷⁰ C. Hoinărescu, *Habitatul ...*, p. 131.

⁷¹ CDȚR, V, p. 271, rez. 603.

⁷² DRH, B, XXXII, p. 13, nr. 10 bis.

⁷³ C. Hoinărescu, *Habitatul ...*, p. 131.

⁷⁴ ANIC, colecția Achiziții Noi, CLXVI/1.

⁷⁵ Trecerea la musulmanism s-a făcut în 30 martie/9 aprilie 1591 când Mihnea primea sangeacul de Nicopole; cf. Ioachim Crăciun, *Cronicarul Szamoskozy și însemnările lui referitoare la români 1566-1608*, Cluj, 1928, p. 97.

⁷⁶ ANIC, colecția Achiziții Noi, CXVI/12.

⁷⁷ Idem, fond Mănăstirea Rm. Sărat, V/1-3.

partea bunicii sale Dobrei să fie doi frați nedespărțiți în veci, iar Baia el a dăruit pentru frăție pe Avrem de bună voia lui fără nici o silă și cu știrea tuturor megieșilor de sus din jos și din jurul locului”⁷⁸. O moșie de aici era întărită la 6 martie 1617 mănăstirii Colentina.

În 6 iunie 1622 se obținea întărirea domnească de la Radu Vodă „însă partea lui Stănișor toată, să o stăpânească Mirlici și Bratul și Mănilă, iar partea Ciopăcească să stăpânească Bunea și Balea și Lepădta, iar partea Mătorească să stăpânească Gragole și Neagoe, pentru că este ocina lor veche și dreaptă de moștenire”⁷⁹. Pe moșia satului Belțați (Bălțați) în 1631 au fost omorâți, în împrejurări necunoscute, patru oameni⁸⁰. Domnia îl va trimite aici pentru anchetă și pentru încasarea de la megieși a deșugubinei sau, în termeni occidentali o *compozitio homicidii*, pe vtori armașul Mircea. Acesta va proceda în consecință pretinzând moșnenilor din Găujani plata cotei lor de 20 de ughi. Moșnenii, speriați, vor prefera să-și abandoneze căminele și să fugă în *cazaua* Brăilei. Totuși pentru a împlini suma deșugubinei vtori armașul va pune pe roșii de Râmnic să ia de la un Bărcan, fiul preotului Danciu din Gârbov, un cal bun de 20 de ughi în contul Găujanilor⁸¹. La rândul său Bărcan va lua doi boi și zece ughi de la moșneanul Coman din Găujani, apoi va pleca la Brăila solicitându-le moșnenilor fugiți aici plata restului deșugubinei. Aceștia vor refuza categoric urmând scoaterea la vânzare a ocinei Găujanilor, în 12 august 1634, când aceasta era cumpărată de popa Neniță „pentru o iapă cu mânzul ei, ughi 10, bani gata 10 ughi și camăta acestor bani 10 ughi, fac împreună 30 ughi”⁸². Sub forma de Găojeni apare localitatea prin Bălan martorul din 9 iulie 1639. Siliștea Găojenilor era menționată în 27 august și 18 noiembrie 1643. În vara lui 1645 Negoită paharnicul cumpăra o ocină aici „Din hotarul Epureștilor până în hotarul Căpoteștilor” de la Nenița dascălul cel pomenit mai înainte. Și fiindcă moșnenii fugiseră, în document se menționa că Negoită paharnicul primea ca ocină „în sat la Găojani tot satul și cu tot hotarul dedină”⁸³.

În 6 februarie 1650 se scria relativ la hotarniciei luați de Negoită paharnicul „și niște părți ot Iepurești să le lipească lângă Găujani, să le hotărăscă, să le împietrească și să le lipească ocină lângă ocină pre cărți, cum

⁷⁸ DIR, B, XVII/2, pp. 424-425, nr. 365.

⁷⁹ *Ibidem*, XVII/4, p. 139, nr. 150.

⁸⁰ Nefastul eveniment se adăuga unei situații explozive generate de problema grecilor din Țara Românească care înstrăinaseră oamenii de domnie „Cu năpăști și asuprind săracii fără milă” așa cum se specifica la 15 iulie. În capitala otomană se reținea că „E de mirare că locuitorii au putut să îndure așa de mult și n-au fugit dintr-o dată, cum se aude că fac acum”; cf. N. Iorga, *Studii și documente*, IV, p. 196. Apud Nicolae Stoicescu, *Matei Basarab...*, p. 21, n. 6.

⁸¹ Peste doi ani va fi pomenit, în Bălțați, Toia iuzbașa de roșii; cf. BAR, CXCVI/65.

⁸² DRH, B, XXIV, p. 473, nr. 352.

⁸³ *Ibidem*, XXX, pp. 274-275, nr. 227.

eastе legea moșiilor și cum vor afla ei cu ale lor suflete”⁸⁴. Menționată va fi localitatea și la 5 mai 1650 tot cu referire la moșiile paharnicului Negoită. Negoită Mihalcea, fiul vornicului din Pătârlagele era întărit la 8 septembrie 1654 pe ocina cumpărată de la Neniță rășpopul. În document se evoca crima de la 1631 și plecarea lui Coman la Brăila unde se refugiaseră moșnenii unde beneficiau de protecția *nazirului* otoman⁸⁵. Moșnenii Cociul, Stan păcurarul, Mușat Stănculea și alții vor declara, așa cum aminteam mai sus, că „de acum înainte nu le mai trebuie lor ocină, nici nu vor să dea vreun ban, iar cui îi trebuie ocină să dea banii și să o țină. Iar Coman, cum a auzit aceste cuvinte, a pus mulți oameni mărturie”⁸⁶. Localitatea va mai apare și sub forma de Găojeni (23 ianuarie 1662) sau Găojani (1668, 1676, 1678, 1680). Vtori vistierului Constantin i se întăreau la 8 mai 1676 o serie de moși între care și Găojanii⁸⁷.

Se mai poate reține și o tranzacție ce avea loc în primăvara lui 1678 când Stănișor vindea lui Zăgan iuzbașa trei funii de moșie, iar Amza paharnicul din Găojani, la 13 octombrie 1680, vindea lui Constantin căpitanul și fratelui acestuia Gligorașcu, fiii paharnicului Constantin, o moșie la Găujani, la Balta Amara⁸⁸.

Cumpăra vodă Brâncoveanu și aici, spre 1691-1692, exact 294 de stânjeni de la biv clucerul Tudoran din Aninoasa, acum devenit monahul Theodosie⁸⁹. Dublat va fi vodă în achiziții, timp de cinci ani, de unchiul său spătarul Cantacuzino începând din 1 decembrie 1691 „Din câmpu, din apă și din balta Amarii și din hotar până în hotar și de preste tot locul”⁹⁰. Teodosie călugărul de la Aninoasa cumpăra de la moșnenii de aici în 27 februarie 1686 părți de moșie din Găujani, Bunești și Pepeniște⁹¹. Cârstea călugărul din Călimănești cu alți moșneni vindeau spătarului Cantacuzino la 1 decembrie 1691 la câmp și la Balta Amara⁹². La aceeași dată vindeau tot spătarului și Ieremia din Brăilești, Moga nepotul său și alți moșneni. Peste zece zile vindea și Isac Neagoe către același achizitor.

⁸⁴ *Ibidem*, XXXV, p. 71, nr. 54.

⁸⁵ De la titlul otoman se va ajunge satul Nazuru din plasa Vădenilor de Brăila.

⁸⁶ DRH, B, XXXIX, p. 479, nr. 397.

⁸⁷ ANIC, fond Mitropolia Țării Românești, CCCXIV/2.

⁸⁸ Idem, colecția Achiziții Noi, MMCMXXVI/10 c.

⁸⁹ Iolanda Țighiliu, *Detalii privind domeniul lui Constantin Brâncoveanu voievod*, în RI, VI, 1995, nr. 3-5, p. 407.

⁹⁰ ANIC, colecția Achiziții Noi, MMCMXXVI/10 f, g.

⁹¹ *Ibidem*, MMCMXXVI/10, d.

⁹² Pentru moșia de aici mai târziu, 23 mai 1813, se vor judeca și cei din familia boierească Bagdat; cf. ANIC, fond mănăstirea Rm. Sărat, V/55.

O altă campanie de achiziții va desfășura aici vel spătarul Mihail Cantacuzino astfel în 6 august 1695 cumpăra de la căpitanul Zăgan, nepoții lui Mirle, dar și de la alți moșneni, iar în 7 august de la Ștefan Negoită din Călimănești și de la alții⁹³. Un proces de ampoare pentru moșiile de aici, dar și pentru un pod se va declanșa în 1768 între Mihai Zăgănescu și Ghenadie egumenul de la Adormirea Maicii Domnului. Implicați vor fi postelniculul Asan Neculescu și biv vel pitarul Mihai Topliceanu⁹⁴.

O hotărnicie pentru mănăstirea Rm. Sărat se producea în 15 ianuarie 1768, iar la 6 noiembrie 1776 se începea un proces pentru călcare de moșie⁹⁵.

GĂUJANII ONCIULUI (RS, BR, BZ) A mai avut și numele de Găujanii Oancei și Giogăanii Onciului. Cei din Găujanii Onciului reușeau să se răscumpere de la vel portarul Athanasie și la 13 iulie 1614 Mirlici, Hamza și alții de aici obțineau și întărirea de la Radu Mihnea Vodă „să fie iarăși cneji”⁹⁶.

GĂVANA (SAAC, PH) A avut și numele de Stejaru satul ce a aparținut de Negoieștii din plasa Târgșorului spre 1890.

Este amintită localitatea la 7 iunie 1654 când lui Neagu din Felii i se întăreau niște vii⁹⁷. Era amintit satul de la Saac și în 15 iunie 1696 la vânzarea ce o făcea Gherghe Părtoacă la Langa⁹⁸. Dealul Găvăanii este pomenit în 30 iunie 1700 cu ocazia achizițiilor lui Cârstea Ciocârdia din Schei de la Florica călugărița care moștenise pe tatăl ei Cârștian din Căldărușani.

GĂVANU (BZ) Schitul Găvanu de la Mânzălești, sat Plavățu (ctitorit spre 1707-1709) și schitul Găvanele de la Bozioru (1638) au avut parte, mai mereu, de confuzii iritante mai ales că nu de puține ori ele veneau chiar din partea unor specialiști în evul mediu românesc. Foarte adevărat este și faptul că și documente mai vechi produceau această confuzie datorită identității hramului, dar „Nu numai hramurile puteau provoca confundarea între ele a lăcașurilor, ci și o serie întregă de situații cauzate de hazard, realități sau fapte petrecute de-a lungul vremurilor”⁹⁹. Două căi dificile duc spre lăcaș una prin Mânzălești-Grunj-Gura Bădicului-Jghiab-Plavățu sau prin Trestioara-Buștea-Cireșu¹⁰⁰. Egumenul Niculae în 3 ianuarie 1668 îi înmâna unui Drăgușin un

⁹³ Idem, colecția Achiziții Noi, MMCMXXVI/10, j, k.

⁹⁴ Idem, MMCMXXVI/10, nr. 1. Procesul avea rădăcini mai vechi spre 1 iunie 1760.

⁹⁵ Idem, fond Mănăstirea Râmnicu Sărat, V/37.

⁹⁶ Idem, colecția Achiziții Noi, MMCMXXVI/10 (a).

⁹⁷ DRH, B, XXXIX, p. 224, nr. 192.

⁹⁸ ANIC, colecția Achiziții Noi, LXXI/199, nr. 5.

⁹⁹ Ilie Mândricel, *O confuzie istorică*, în *Glasul Adevărului*, XVI, nr. 139, ianuarie – martie 2005, p. 138. Ironia sorții sau poate alte cauze vor duce la masacrarea articolului de către „redactorii” revistei și la perpetuarea confuziei.

¹⁰⁰ Dumitru Cristea, Sorin Sebastian Butu, *Sfânta mănăstire Găvanu din comuna Mânzălești județul Buzău*, s.l., 1993, p. 25.

zapis în care arăta că dăduse acestuia „Două pământuri în Bănuștie însă din partea Măicănească”. În schimb Drăgușin duse la stâna mănăstirii o vacă. În același document se mai arăta că Drăgușin mai cumpărase un pământ „Din funiile de la Neacșa fata lui Filoteiu diriptu bani gata 100 (...) și o rază di funie în podul cel mare de în partea Negrească”¹⁰¹.

Ion Diaconu, fiul preotului Antohe din Cotești făcea la 1764 o danie către Năstase, finul său. După harta lui Specht (1790), vis-à-vis de lăcaș se poate veni cu un *Acatistier* din 1793 ca a doua mențiune a sa, iar „sfârșitul” va fi la 20.10.1959 ca urmare a decretului 410. La viață revenea mănăstirea, oficial, la 1 decembrie 1990. La Mânzălești, pe Izvorul Sturzii, în 17 noiembrie 1795 și la Beceni în 16 ianuarie 1797, pentru Poiana Vâlcului, moșnenii zonei dăruiau schitului terenuri. O donație primea schitul la 6 august 1806 din partea șetrarului Caloian Pleșcoianu. O donație generoasă din 22 februarie 1807 a unui alt moșnean, din linia Ignat Beșliu, ducea din nou la menționarea schitului. Moise Ignat Deșliu își donase partea din Mânzeleasca – Beșliasca. La 22 februarie 1807 unchiașul Ignat Beșliu¹⁰² dădea zapisul său „La cinstita mâna sfinției sale părintelui Ghedeon starețul sfântului schit Găvanu unde se cinstește și să prăznuiește hramul Adormirii Prea Sfintei Stăpânitoarei noastre de Dumnezeu Născătoarei și purea Fecioarei Mariei, ce este din temelie zidit de noi (...) de a mea bună voie am dat sfântului schit danie, Poiana din Bisăuca fâneață și cu loc de arătură, ce se află întrânsa partea mea, după cum se cuprinde adică din hotarul Vintileancăi până în hotarul dumnealui Dinului Beșliului și trece pârâul până supt sigă despre Lopătăreasca și apucă la vale piscul pe supt sigă și cade în pârâu unde se hotărăște cu Dinu Beșliu”. În continuarea zapisului, unchiașul Ignat preciza că fâneața „Este fâlcii nouăsprezece și o jumătate munte, fruntea Cireșului am dat”¹⁰³. Ca martori vor fi menționați de Vasile dascălu, redactorul documentului, Apostu Gligoraș Beșliu, Visarion ieromonahul, Sebastian ieroshimonahul, Timotei monahul de la schitul Găvanu, Zosim monahul, Stan Avram și Draghia sin Stan Beșliu. În 4 iunie 1820 către Domn se jeluia starețul schitului de la Găvanu pentru încălcarea moșiei așezământului de la Bădeni¹⁰⁴. Ridicată de starețul Dionisie pustnicul, de moșneni, de Moise Ignat Beșliu și de episcopul Damaschin

¹⁰¹ Constantin Secrețeanu, *Zapis din 1716 (1668)*, în *Flori de primăvară*, an II, nr. 7-8 aprilie 1936, p. 26.

¹⁰² Zosima Târălă, *Scânteeri din lăcașuri uitate*, București, 1932, p. 76.

¹⁰³ I. Ionescu, *Mănăstirea Găvanu ...*, p. 27.

¹⁰⁴ Arh. Naț. Buzău, colecția Mss., XVII/1.

biserica schitului¹⁰⁵ va fi distrusă de incursiunea turcească de la 1821 urmată de cutremurul din 17 noiembrie același an. Moșnenii Beșlii și Mânzălești, dar și din alte sate, chiar vrâncene vor ridica din nou biserica din lemn, la vest de cea arsă, în vara lui 1828¹⁰⁶.

O mărturie pentru dania unei părți din muntele Cireșu intervenea la 23 februarie 1827, iar la 17 iunie 1836 se emitea o hotărâre judecătorească urmată de altele. Procesul dintre moșneni și schit din 1836 lămuria începuturile lăcașului. La 17 iunie la Buzău se hotăra ca schitul să stăpânească „Nu numai jumătate din Muntele Cireșu, ci tot ocolul schitului după deosebitul zapis cu leat 1824 octombrie 16”¹⁰⁷. Mai mulți moșneni donau schitului 4 februarie 1833 un vad de moară la Bădicu aducător de venituri dacă lăcașul ridica moară aceasta din urmă fiind condiția donatorilor¹⁰⁸. Pentru moșia Bălosul sau Călnău, proprietatea schitului, se va da hotărârea judecătorească din 15 noiembrie 1834 urmată de aceea din 24 decembrie 1843 de unde vânzarea de la 22 noiembrie 1847 și hotărnicia din 11 decembrie 1853¹⁰⁹. Inginerii hotarnici Ioniță Lambru și Alecu Lambrescu în 1842-1843 vor include în proprietățile schitului și Podul lui Plavăț. Moșnenii nu vor renunța la cele 50 ha și vor începe diligențele spre Curtea de Apel, secția a II-a de la București. Starețul Ambrozie va încerca și în continuare să țină de Podul Plavăț obținând înscrisuri de la unii moșneni Mânzăleșteni cu unul din martorii de la Bisoca. La Curtea de Apel moșnenii vor aduce zapise din 1684 care, chiar neîntărite fiind, vor avea efect și astfel moșnenii vor câștiga la 1 septembrie 1847.

Un alt reprezentant al schitului, Silvestru, încercase încă de pe la 1835 să apere în procese donația lui Dedu Bărducescu fost moșnean din Lopătari devenit, prin „Luarea cinului”, Dionisie monahul. Mergându-se pentru a se lua venitul de pe fânețele dăruite de Dionisie oamenii schitului se vor lovi de opoziția lui D. Dobrotă, moșnean din Lopătari care „Sărind cu zorba asupra trimișilor schitului nu au lăsat să cosească acele fânețe ce le-au avut monahul”¹¹⁰. În finalul procesului se hotăra ca schitul să stăpânească partea de moșie a lui „Dedu sin Voinea ce-și zice acum Dionisie monahul în bună pace și nesupărat despre pârâțul Dumitru Dobrotă”¹¹¹. În 1854 așezământul monastic primea de la C. Periețeanu 50 de pogoane din moșia acestuia Vârboceni-

¹⁰⁵ Florin Șerbănescu, *Purtarea de grijă față de patrimoniul cultural național bisericesc*, în vol. Episcopul Epifanie – 70 de ani, Buzău, 2002, p. 332.

¹⁰⁶ Sorin Geacu, *Mănăstirea Găvanu*, Ed. ALFA MDN, Buzău, 2013, p. 23.

¹⁰⁷ Sandu Tudor, *Schitul Găvanu ...*, p. 1033.

¹⁰⁸ Schitul se va vedea împiedicat în acțiunea sa de către Anghel Mătăsaru.

¹⁰⁹ ANIC, fond Schitul Găvanu, II/9, II/15, II/7, II/8.

¹¹⁰ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău. Condiți, dosar 20/1837, f. 59.

¹¹¹ La 1863 mai viețuiau în schitul ridicat, în începuturile secolului al XVIII-lea, de Dionisie Pustnicul 28 de monahi și cinci frați; cf. S. Tudor, *Schitul ...*, p. 1034, n. 34.

Licoiul. Radu Beșliu la 17 februarie 1857 lăsa, prin diata sa, un vad de moară schitului, dar și o casă la Ursești. Discuții între moșneni și așezământul clerical se vor mai produce în continuare astfel încât, spre 1878, o parte din documente va lua calea spre ministerul Domeniilor chiar dacă, la 17 octombrie 1858, intervenise o catagrafie. Din vechea avere a lăcașului, în 1894, starețul Casian Dumitrache comunica Episcopiei că aceasta era formată acum din „o vie lucrătoare la Odobasca de trei pogoane mari și o livadă cu pădure pe ea”¹¹². Era și o urmare a epocii Cuza când Biserica va suferi lovituri devastatoare în economic poziția fiindu-i puternic subminată¹¹³. Un fenomen de o violență extremă de la 20 februarie 1957 va afecta lăcașul de unde eforturile stareței Semfora Gafton pe lângă autoritățile vremii de a fi sprijinită în acțiunea de reparare.

GĂVANELE (BZ) Satul din comuna Bozioru va mai purta și numele de Găvana sau de Găvane. Anii 1638, 1639, 1641 și 1647 sunt anii în care egumenii de aici vor fi prezenți în documentele legate nu numai de proprietățile lăcașului. Călugărul Macarie de aici era pomenit ca martor în 2 martie 1641 pentru Bănțeștii Javrei alături de cei din Jevrești și Vernești¹¹⁴. Începea, la ceva timp după întemeiere, un proces al egumenului de aici, Macarie, cu mănăstirea Pinu,¹¹⁵ dar și cu Dragomir iuzbașa¹¹⁶ cauza reprezentând-o Poiana Manciului sau, mai clar, fânul de aici. Doi boieri vor fi delegați să cerceteze împrejurările în prima decadă a lui septembrie 1647. Bătrânul călugăr Calevit va da, prin

¹¹² ANIC, fond Schitul Găvanu, dosar 1/1894-1904, f. 9. Cu câțiva ani înainte de ultima mare conflagrație mondială averea schitului se rezuma la 4 ha pădure, 4 ha arabil, 5 ha fâneată și un pogon de grădină; cf. Radu Bogdan, *Date noi în legătură cu viața și operele lui Ioan Andreescu*, în *Studii și cercetări de istoria artei*, II, 1955, nr. 1-2, p. 182.

¹¹³ Se venea, oarecum în compensație, cu decretul din 3 decembrie 1864 - relativ la autocefalia Bisericii Ortodoxe Române și a Sinodului – la care se va adăuga actul din 11 ianuarie 1865 când mitropolitul Nifon devenea mitropolit primat. Vor urma, în aceeași idee, legea din 1872 pentru constituirea Sfântului Sinod, tratativele din 1877 cu Patriarhia de Constantinopol pentru recunoașterea autocefaliei și, în final, *tomos*-ul din 25 aprilie 1885 dat de patriarhul Ioachim IV prin care se recunoștea autocefalia. Nu trebuie uitate reacțiile patriarhului ecumenic care va convoca Sinodul patriarhal. Acesta va condamna la 15 aprilie 1865 „cele trei proiecte de legi dacice, despre sinod, monahi și mănăstirile despre alegerea și judecata arhierilor”; cf. Alina Apostol, *Biserica ortodoxă română în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza. Reformele sale bisericești*, în „Anuarul Societății Naționale de Științe Istorice din România. Filiala Câmpina, 2010, p. 84.

¹¹⁴ CDȚR, V, pp. 149-150, rez. 319.

¹¹⁵ Era mănăstirea Pinu Mare întemeiată din voință domnească și schitul Pinu Mic ctitorie a boierilor Sărățeni. Vezi și Violeta Barbu, Gheorghe Lazăr, Ovidiu Olar, *Reforma monastică a domnului Matei Basarab*, în SMIM, XXX, 2012, pp. 9-54.

¹¹⁶ Se va sublinia că roșii din Muntenia și curtenii din Moldova erau „Bresle de proprietari, cu îndatorire ostășească”; cf. I. C. Filitti, *Opere alese*, București, 1985, pp. 283-284.

mărturia sa, soluția problemei declarând că poiana nu a fost niciodată a Găvănenilor¹¹⁷. Astfel, prin documentul din 8 septembrie 1648 Pinu obține satisfacție. Mai este pomenit satul și la 1661.

Un copist de cărți de la mănăstirea Găvanele, Nicolae Grămătic, era amintit la 4 martie 1686 un *Pateric* al acestuia ajungând în Bulgaria¹¹⁸. Schitul de la Găvanele – cu același hram „Sf. Nicolae”, ridicat de vistierul Papa II Greceanu și de clucerul Mihai fratele său, va fi închinat către Episcopia buzoiană la 1741. Atât el cât și cele preexistente în zonă, Fundătura, Ioan Bogoslavul, Profîru etc., vor fi împresurate de către moșneni. Mai înainte, la 1687, aceștia vindeau boierilor Cândești schitul Biserica¹¹⁹. Un Radu Găvăneanul era martor la 4 februarie 1750 la Șcheii de Saac consemnat fiind de preotul Negoită din Valea Șcheilor. Preoții Moise și Stan cu cetașii lor reclamau la domnie în 14 ianuarie 1797 o încălcare din hotarul Brăeștilor. Biv postelnicul Ion Costea scria că s-au convocat toate părțile implicate preoții venind cu un hrisov din „leat 7150 noembre 17 al unui Stoica sin Frățilă din Brăești care vinde Stanciului Drăgoescu din care se trag jeluitorii ocină în Brăești arătând și semnele: din Pietriș în Glodu și în sus în Vârful Măgurii și pe slemne din vârful lui Marcu și Magdalinele, de acolo unde se va întâlni cu hotarul plaiului și de acolo în Capul lui Arsenie până între Pârsovele și în Măgură, dintr-un moș jumătate”¹²⁰. Puși și în fața altor documente cei din Scăeni vor ceda „Atâta numai că ziseră că Găvănenii umblă a se întinde mai mult, făcând semnele altele”.

Un Popa Moise și Negoită cu ceata lor se judecau la 1801 la București cu moșnenii Brăești „având o bucată de moșie ocolită cu semn în hotarul Brăeștilor”¹²¹. Din amplul document rezultă istoria neînțelegerii. Urma porunca domnească către ispravnici de a trece la cercetări la fața locului. În 14 mai 1804 Brăeștenii cedau codrul Arseniile „din Pietriș în Glod și în Vârful Măgurii și pe slemne în Vârful lui Marcu și Măgdălinu”¹²². Pentru partea

¹¹⁷ ANIC, fond Episcopia Buzău LII/3.

¹¹⁸ Manjo Stojanov, *Opis na grăckite i drugi čuždoezični rākopisi v Narodna Biblioteka „Kiril i Metodij”*, Sofia, 1973, pp. 173-175.

¹¹⁹ Fiica preotului Ion, Nastasia, la 11 octombrie 1687 vindea căpitanului Mihai, fiul lui Moise Mihălcescu din Cândești partea tatălui ei din sat, din Scăeni și din Ulmetu precum și schitișorul Biserica; cf. I. C. Filiti, *Arhiva ...*, p. 159. Vezi și Idem, *Biserici și ctitori...*, p. 12. În cărțile de milă din 13 septembrie și 3 octombrie 1793 și 4 august 1797 se amintea de schitul Fundătura zis și Biserica sau Găvanele; cf. V. A. Urechea, *Istoria Românilor*, VII, p. 325. Schitul se va afla enumerat pe lângă alte așezări monahale la 12 ianuarie 1679 când acestea beneficiau de o reîntărire de scutiri.

¹²⁰ Arh. Naț. Buzău, colecția Documente, V/31.

¹²¹ Ibidem, V/41.

¹²² Ibidem, V/47.

Chinovia de la Fundătura diaconul Anghel și alți moșneni dădeau, la 15 iunie 1824, mărturie schitului Găvanele¹²³. Dumitru Dobrotă cu toți frații săi de moșie solicita la 21 aprilie 1837 Judecătoria Buzău să se judece cu schitul Găvanele pentru deosebire de moșie pentru a se limpezi posesiunea și a se elimina certurile¹²⁴.

Un alt proces era pornit la 23 septembrie 1837 de Costache Sibiceanu și vechilul schitului¹²⁵ împotriva clucerului Nicolae Băleanu și a moșnenilor Scăeni. Egumenul lăcașului pretindea că „Încă din zilele lui Mihnea Vodă și Constantin Basarab Vodă o miliostivire ce au arătat către călugării ce au fost adunați pe acea vreme la trei mănăstiri: Motnău, Agaton și Ion Bogoslav, că le-au înzestrat cu pământuri în chiar moșia domnească ce s-au cunoscut slobodă în preajma acelor mănăstiri, iar cu vremea hârtiile mănăstirilor și călugării împrăștiindu-se, moșnenii Scăeni găsind prilej și aflându-se datori la dumnealui comisul Iorgu Văcărescu (...) au călcat cu hotarul și moșia mănăstirii. Aceste trupuri călcate sunt acum în stăpânirea clucerului N. Băleanu”¹²⁶. Documentele arătate de schit erau din 18 iulie 1582 în care se arăta că pământurile primite în moșia domnească „Au fost pădure masă și necurățată, ci le-au curățit călugării cu topoare și cu foc și cu multă osteneală”. Se va aduce de asemenea și alegerea făcută la 25 mai 1827 de către polcovnicul Enache Antonescu la cererea moșnenilor care pretindeau că cei de la schit „Le-ar fi călcând o margine din moșia Scăeni în dreptul hotarului Agatonului unde se învecinește cu moșia Brăești ce se numește Chinoviile”.

Schitul primea, la 15 august 1839, de la moșnenii Găvăneni, un înscris „precum să se știe că o adeverință cu leat 1838 iunie ce știm că am dat-o sfântului schit de știința ce avem pentru acest codru de moșie ce se cheamă Șoimarea, ce se prigonește cu Dimiean Bâsceanu, știut să fie Cinstitei Judecătoriai că adeverința ce s-au arătat c-am dat-o la Cinstita Judecătoria nu este făcută prin știrea noastră, că au făcut-o el cu ale lui meșteșuguri, fără știrea noastră și de aceea am dat acest înscris al nostru sfântului schit”¹²⁷. Își puneau „Deștele în loc de pecete ca să se crează” Ceauș Dumitru, Neacșu sin Popa Moise, Vasile Manta și Neculai Găvăneanu. Documentul era scris de Mihalcea Spătaru.

Moșnenii Avrămești dădeau schitului „un codru de loc ce se cheamă Șoimarea, peste apa Pârscovelului, despre sfântul schit, că de când suntem noi

¹²³ ANIC, fond Episcopia Buzău, XC/2.

¹²⁴ Arh. Naț. Buzău, fond Judecătoria jud. Buzău, dosar 554/1837, f. 2.

¹²⁵ Vechilii apar în ultimul sfert al secolului al XVIII-lea.

¹²⁶ I. C. Filitti, *Arhiva ...*, p. 165.

¹²⁷ Arh. Naț. Buzău, fond Subocârmuirea plaiului Pârscov, dosar 149/1839, f. 415.

cei tineri și cei bătrâni, părinții noștri, n-am pomenit stăpânire acolo. Și de aceea dăm acest înscris al nostru ca să stăpânească sfântul schit în bună pace nesupărat de noi și de tot neamul nostru. Dară arătându-se Dimiean Bâsceanu cu vreo scrisoare adevărită sau neadeverită, să se ție în seamă ca o hârtie albă că de noi nu este știută”¹²⁸. Starețul așezământului în 1842 pierzându-și răbdarea solicita să se judece cu Radu Beșliu și cu cetașii acestuia pentru tergiversările de punere în aplicare a unei hotărâri pronunțate la 1836 pentru o jumătate de munte¹²⁹. Goideștii, cu cele 25.046 ha, era cea mai mare moșie închinată spre Rumelia așa cum reieșea la secularizare¹³⁰. În Bulgaria la Biblioteca Națională „Chiril și Metodiu” pe un *Pateric* manuscris se găsește însemnarea din 1862 a călugărului Arca privind realegerea de stareț¹³¹.

În 1870 se ajungea și la hotărnicia moșiei sălașului de la Dâmbroca¹³². La 1892 cătunul de 240 locuitori avea și două subdiviziuni: Fundurile și Schitu. Ceea ce a mai rămas în biblioteca, înzestrată la 1789-1790 de vodă Suțu¹³³, dar și de către alți enoriași, după acțiunea de recuperare a lui C. Bolliac, va fi cercetat la schit de către B. Iorgulescu la 1890. Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice prin adresa nr. 2796 din 28 februarie 1903 făcea cunoscut episcopului de Buzău că începând cu data de 1 aprilie 1903 cei șase monahi de la mănăstire au fost trecuți la Găvanu conform bugetului pe 1903-1904 odată cu zestrea mănăstirii Găvanele¹³⁴. Protoereul de Buzău raporta episcopului, în 28 martie 1903, că a predat averea către superiorul schitului Găvanu partea imobilă revenind spre supraveghere primarului. La 1921 din cei 252 de

¹²⁸ Ibidem, f. 497.

¹²⁹ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău, dosar 414/1842, f. 2.

¹³⁰ Tot spre aceleași așezăminte religioase mai erau închinete, până la Cuza, „Călnăul-Găvanele, a schitului Găvanele, 182 ha. Cătuna în comuna Albești, Cilibia, Sforile Banului, a mănăstirii Banul, cu 463 ha. Sărata-Glodeanu. Păcelele, situată între munții Moara de vânt, Balaurul și părâul Sărățelul Bercii. Negreasca, în comuna Simileasca, pendinte de mănăstirea Banul cu 60 ha Moșica în comuna Smeeni, cu 640 ha Pietroasa – Bădeni a fost a m-rii Banul. Avea 131 ha. Simileasca, Sărata, Poieni, Vârtoapele, Vălceii – Jirlău (Rm. Sărat). Hârboca cu Blestematele, Hârboca Banului, aparțineau mănăstirii Banul. Focșănei în comuna Scurtești, 350 ha Lărgeanca în com. Largu cu 1.150 ha Miroși în comuna Amarul (...) Căldărușa, o parte din moșie era închinată la Sf. Mormânt, Bradul, Vatra Mănăstirei com. Tisău, 120 ha Broșteni, Atârnați, comuna Scurtești, 350 ha. Albești – Tufele, 740 ha a fost a mănăstirii Banu și Bradu, Stămulești-Urșasca”; cf. M. Popescu – Spineni, *op. cit.*, p. 138.

¹³¹ Virgil Căndea, *Mărturii românești peste hotare*, I, Ed. Biblioteca Bucureștilor, București, p. 349.

¹³² Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. BZ, secția I-a, dosar 19/1870, f. 1. Un Stănilă donase la 1823 moșia, dar la 1832 începuseră necazurile din partea logofătului Dumitrache, fiul lui Gr. Băjan „ce este și însuși moșnean”; cf. Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău, dosar 1301/1831, f. 1.

¹³³ C. Șt. Bilciurescu, *Mănăstirile și bisericile din România*, București, 1890, p. 64.

¹³⁴ Arh. Naț. Buzău, fond Episcopia Buzău, dosar 18/1903, f. 1.

locuitori ai satului, ce aparținea de comuna Bozioru, 27 erau moșneni. Recensământul din 1930 aducea 202 locuitori, iar datele de la 1941 rețineau 198 locuitori în 63 de case.

GĂVĂNEȘTI (BZ) În vechime satul de la Săgeata a mai purtat și numele de Priviți. În anul 1944 se amintea de un document din 3 august 1536 prin care se confirmau unui Gonțea și unui Ialov o moșie la Găvănești¹³⁵. Pentru primul dintre cei menționați se va mai păstra un document. Astfel, la 23 august 1539 în fața lui Radu Paisie „A venit Gonțea Sterpul de a așezat și a înfrățit pe nepoții lui anume Gonțea, fiul lui Manea, nepot de frate și alt nepot de soră, fiul Dragnei, pentru că unchiul lor, Gonțea el nu a avut fiu sau fiică din trupul l-iu și de aceea i-a așezat și i-a înfrățit de bună voia sa dinaintea domniei mele și cu știrea tuturor megiașilor din jur, din sus și din jos, căci i-a așezat și i-a înfrățit ca unchiul lor, care e mai sus scris, să aibă după moartea lui veșnică pomană”¹³⁶.

Mai multe tranzacții cu ocinele de aici apar la 1582-1583 când frații Manea și Stanciu, fiii lui Smelean cumpărau 75 de stânjeni din partea lui Cămin, dar și de la un Șteful. Manea singur va cumpăra la Găvăneștii de Sus și de la o Voica¹³⁷. Părți din moșia de aici erau întărite de Mircea Turcitul la 30 septembrie 1585 către un Tudor și către sora acestuia „oricât se va alege din Buzău până la Costeiu (...) pentru că a venit la mine Cârstina, sora lui Tudor, de a așezat și a înfrățit pe fratele său Tudor, peste toată ocina. Iar Tudor a așezat și a înfrățit pe sora sa Cârstina peste toată ocina lui de la Căcătești (...) oricât se va alege. Și s-au înfrățit (...) și cu știrea tuturor megiașilor și din sus și din jos și din jurul locului”¹³⁸.

Episcopia primea din partea lui Mihai Viteazul satele Găvăneștii de Sus și de Jos la 21 ianuarie 1597 și 27 mai 1598¹³⁹. În debutul lui 1597 se arăta că „Aceste mai sus – zise sate au fost toate cnezii. Apoi, au venit ei singuri, de a lor bunăvoie, înaintea domniei mele de și-au vândut toate ocinele lor, câte au avut de pretutindenii și din pădure și din apă și din sus și din jos. Iar apoi, domnia mea am dat și am miluit sfânta, dumnezeiasca Episcopie din Buzău au aceste sate ce sunt mai sus-scrise”¹⁴⁰.

¹³⁵ Ion Ionașcu, *Din documentele Episcopiei Buzău. Sec. XVI*, în *Îngerul*, XVI, 1943, nr. 1-4, p. 31, nr. 8.

¹³⁶ DRH, B, IV, p. 105, nr. 79.

¹³⁷ DIR, B, XVI/5, pp. 78-79, nr. 81.

¹³⁸ *Ibidem*, p. 209, nr. 221. Asupra sintagmei „și din sus și din jos” vezi Valeria Costăchel, *Desagregarea obștii satești în Țările Române în Evul Mediu*, în *Studii și Referate privind Istoria României*, partea I, București, 1954, pp. 770-771.

¹³⁹ G. Cocora, *Episcopul Luca al Buzăului*, în GB, XXIII, 1964, nr. 9-10, p. 901.

¹⁴⁰ DRH, B, XI, p. 289, nr. 217.

Ultima oară se scria că cele două sate erau date „Cu tot hotarul, însă în lățime stânjeni 1700, iar în lungime din apa Buzăului, până în mijlocul Costeiului, pentru că am cumpărat domnia mea de la Dragotă și de la toți frații și ceata lor și de la Prodan și toți frații și toată ceata lor, însă cu aspri ce am dat gata și dajdiile pe care le-am pus în socoteală, fac la un loc 58.000 aspri”¹⁴¹.

Aceeași situație era valabilă, în hrisovul scris de Dan din Zoreștii Buzăului¹⁴², și pentru Periați unde moșnenii „S-au vândut de bunăvoie și nesiliți de nimeni” ceea ce era departe de realitate deoarece dajdiile, socotite ca intrate în evaluare, spun altceva. Domnitorul însuși recunoștea că „Sus-zisele sate au fost cnezii”, dar că singuri moșnenii veniseră la Divan de bună voie „Să fie vecini” unde și predaseră vechile hrisoave pe care le mai aveau și pe care le vor da domnitorului „De aceea, dacă vreodată vor ridica vreo pără și vor scoate alte cărți în fața judecății, să nu se crează”. Un Stancea din Găvăneștii din Coastă se răscumpăra din rumânie, de la Episcopie, în 1620, după fuga în Moldova și robia tătară, însă „Numai capul lui, fără ocină” pentru 30 de galbeni devenind un exemplu semnificativ al unui proces invers vremurilor sale¹⁴³. Mai apar locuitorii într-un document din 1 iulie 1634 când Matei Basarab scutea pe oamenii Episcopiei de galbenul de fum și de birul moldovenesc¹⁴⁴. Piatra Șoimului de aici se reținea la 1639. Femeile din sat aveau parte de scutire de bir prin actul din 16 ianuarie 1696. Episcopul Cosma (30.09.1763-09.10.1787) obținea de la vodă Al. Ipsilanti, în 15 mai 1775, documentul prin care putea „Să chieме și să aducă oameni străini din străinătate cât de mulți pe moșia Găvănești sud Buzău și dupe ce va duce să dea în știrea ispravnicului județului ca să-i cerceteze, și de vor fi străini cu adevărat, să le dea adevărul la toți ca să fie apărați în opt luni, nimeni de nimic să nu-i supere, ca să poată și ei într-această vreme a-și face sălășuire și a se întemeia și după acest soroc să fie în rând cu țara, dar iarăși mai cu ușurință, după cum se cuprinde în ponturile cele date de Domnia mea la ispravnic. Deci dar și voi străinilor, văzând mila ce arătăm domnia mea cui voi, să vă îndemnați cât de mulți a veni la locuință în țara Domniei mele și veți fi cu toată liniștea și dreptatea, după cum arătăm mai sus”¹⁴⁵. Nu știm cât de mulți au fost cei care au răspuns chemării domnești, dar documentul reflectă criza teribilă de

¹⁴¹ *Ibidem*, p. 391, nr. 292.

¹⁴² Ion-Radu Mircea, *Pecetea atârnată a lui Mihai Viteazul*, în Hrisovul, 1945, V, p. 93.

¹⁴³ DIR, B, XVII/3, pp. 525-526, nr. 473. Se va semnala și un fapt deosebit cu ocazia unei alte răscumpărări din rumânie a unui fiu de preot. Astfel, Zaharia, care la 5 februarie 1639 se răscumpăra din calitatea sa de rob al mănăstirii Cozia, era fiul preotului Jipa din Călimănești ce va figura între martorii de la anumite tranzacții trecându-se peste „calitatea” sa de rumân și reținându-se aceea de preot; cf. A. Sacerdoțeanu, *Eliberarea ...*, p. 1396.

¹⁴⁴ DRH, B, XXIV, p. 416, nr. 314.

¹⁴⁵ V. A. Urechea, *Istoria Românilor*, vol. II, București, 1892, p. 27.

forță de muncă specifică secolului al XVIII-lea. Se obținea în 16 septembrie 1775 și o volnicie de a scoate oamenii la clacă și pentru plata dijmei.

La 1775 Mihai Cantacuzino constata că moșnenii (răzeșii) din Moldova plăteau cele mai grele dintre biruri și situația era valabilă și pentru Țara Românească astfel încât „Situația devenea tot mai grea pentru proprietarii care nu reușeau să intre în dregătorii, sau să obție scutiri și favori domnești și care se îngrămădeau tot mai mulți pe hotarul indiviz moștenit de la înaintași”¹⁴⁶. Situația unei moșii arendate aici în aprilie 1836 ajungea la București¹⁴⁷. Acțiunea de pornire a hotărniciei în 15 iulie 1836 ducea la cartea de blestem din 22 iulie ceea ce denota neînțelegeri vis-à-vis de stabilirea hotarelor. În 21 august erau prezenți la operație vecinii moșiei episcopale, iar peste două zile la mărturii asupra hotarelor. În 1 septembrie Ioan Vernescu se apropia de finalizarea hotărniciei. Ani de zile se va judeca schitul cu Bucur Trei Fete pentru venitul unei sfuri de moșie „la care nu mă cunosc dator” cum spunea acesta în 4 decembrie 1842. Vistierul Nicolae Ionescu era chemat în instanță la 25 iunie 1841 pentru călcări la proprietatea clericală. O hotărâre se va pronunța abia în 17 aprilie 1846. La 1844 se ridică biserica „pe un pământ dulce, pe care l-a dăruit Sf. Episcopii Buzău, marele Mihai Viteazul la 1598”¹⁴⁸. Intervenea la 17 aprilie 1846 hotărârea Divanului civil la călcarea moșiilor Găvăneti și Cilibia¹⁴⁹ proprietăți episcopale odată cu hotărnicia moșiei Singuru sau Bălhaclu¹⁵⁰. În 1864-1865 cu ocazia noii organizări administrative populația comunei din plasa Câmpu se ridică la 173 de familii fiind depășită numai de Costești (246 familii), Gherăseni (275), Padina (258), Scurtești (260), Smeeni (205) Tăbărăști (189) și Țuguiatu Pământeni (Pogoanele) cu 616 familii¹⁵¹. Se recenzau aici în anul 1912, 279 de case în care se aflau 759 de bărbați și 762 de femei. Pe atunci comuna avea în compunere satele Banița și Movilița.

Un săptămânal cu orientare de centru-stânga apărea aici din 25 decembrie 1912. Noul periodic rural, *Înnoirea*, își datora apariția preoților Ioachim C. Stănescu și Jugureanu de la Mizil. La recensământul din 1930 populația era de 1.893 locuitori, iar în 1941 de 2.071 locuitori în 388 de case.

¹⁴⁶ I.C. Filitti, *Despre reforma ...*, p. 9 (extras).

¹⁴⁷ ANIC, fond Mănăstirea Mihai Vodă, VIII/22.

¹⁴⁸ Arh. Naț. Buzău, fond Episcopia Buzău, dosar 13/1889, f. 187.

¹⁴⁹ Vezi și Anton Borna, *Planul moșiei Cilibia sau Cioreștii de Sus, pendinte de mănăstirea Banului, proprietatea statului*, 1870.

¹⁵⁰ Fișe arhiva prof. Ilie Mîndricel.

¹⁵¹ La 1864 populația Principatelor Unite ajunsese la 575.646 familii față de 289.164 familii în 1831; cf. Alexandru Cristian Marin, *Domeniul moșieresc din Țara Românească în perioada 1851-1864*, Casa de Editură și Librărie „Nicolae Bălcescu”, București, 2003, p. 57.

GĂVĂNEȘTII DE JOS (BZ) A mai purtat satul de la Săgeata și numele de Dol Găvănești și Găvăneștii din Vale. Se amintea în 21 ianuarie 1595 o danie de rumâni de aici de unde procesele de după 1598 până după 1650 pentru redobândirea vechiului statut.

Partea unui Tudor cu ceata sa urma să fie aleasă în 18 ianuarie 1659 de vornicul Andonie în urma procesului ce îl aveau cu Episcopia „Tudor s-a pârât cu episcopul (...), zicând că și el are moșie la cele două seliști”¹⁵².

GĂVĂNEȘTII DE SUS (BZ) În vechile documente apare satul de la Săgeata cu denumirea slavonă de *Gor Găvănești*. La 1582-1583 obțineau întărire Manea și Stan „însă din partea lui Cămin 75 de stânjeni, însă din apa Buzăului până în Costeiu”¹⁵³. Localitatea era acum amintită sub numele de Găvăneștii lui Sas. Episcopul Luca obținea pentru episcopia buzoiană întărire pentru Găvăneștii de Sus, Stănulești și Găvăneștii din Coastă în 21 ianuarie 1595¹⁵⁴. Se menționa statutul de cnezi ce îl avuseseră mai înainte cei de aici și că „Apoi au venit ei singuri de a lor bună voie (...) de și-au vândut ocinele lor” ceea ce nu era adevărat ținând cont de presiunea fiscală enormă exercitată de domnitor.

Venea porunca domnească din 30 mai 1652 prin care moșnenii din Găvăneștii de Sus erau somați să jure că părinții lor nu au vândut părțile lor către Mihai Viteazul și nu cum se ajunsese la situația de a decade în social. În cazul în care cei din ceata lui Stan Vălculescu jurau la Episcopie, în ziua de Sf. Petru, urmau să rămână în posesia pământului¹⁵⁵. Deznodământul se va produce la 26 decembrie același an când se consemna că moșnenii nu au putut să jure moșia revenind episcopului Serafim, dar nu vor deveni rumâni fiindcă proveneau din fiice¹⁵⁶.

GĂVĂNEȘTII DIN COASTĂ (BZ) S-a mai numit localitatea și Găvăneștii ot Coasta. O primă știre o avem din 7 iulie 1536 când Radu Paisie întărea vornicului Fârtat „un vad de moară și un ogor și dintr-alt ogor jumătate, pentru că i le-a dat un om anume Stănilă, de s-a plătit pentru fapta pe care a făcut-o”¹⁵⁷. Gonțea Sterpul era confirmat pe partea sa în 23 august 1539 când, în lipsă de urmași, își va înfrăți nepoții „cu știrea tuturor megiașilor din jur”¹⁵⁸. O altă înfrățire se petrecea la 5 iunie 1547 când Mircea Ciobanul întărea înfrățirile dintre Anca, fiica lui Badiul, și ginerii acestuia, Neagoe și Stoia,

¹⁵² CDȚR, IX, p. 337, rez. 624.

¹⁵³ DIR, B, XVI/5, p. 78, nr. 81.

¹⁵⁴ *Ibidem*, XVI/6, p. 258, nr. 272.

¹⁵⁵ CDȚR, VII, pp. 244-245, rez. 699.

¹⁵⁶ *Ibidem*, pp. 290-291, rez. 839.

¹⁵⁷ DRH, B, IV, p. 27, nr. 21.

¹⁵⁸ *Ibidem*, p. 105, nr. 79.

precum și Coman, pe ocinele de la Găvăneștii din Coastă, dar și de la Periați „Iar apoi a venit Badiul înaintea domniei mele de a așezat și a înfrățit pe fiica sa anume Anca și pe ginerii săi, Neagoe și Stoia pe ocina lui, cât va fi în viață, iar după moartea lui, să stăpânească această mai sus zisă ocină Anca și Neagoe și Stoia, pentru că i-a așezat și i-a înfrățit de a lui bunăvoie”¹⁵⁹. Se mai menționa „Și la ei prădalica să nu fie, și să fie celor rămași ai lor”¹⁶⁰. O răscumpărare de rumân se reținea aici în 14 mai 1620.

Ceata moșnenilor de aici obținea în 30 mai 1652 – când satul apare sub vechea denumire de Gor Găvănești - prin reprezentanții ei - Nan, Tudor și Stan Vălculescu - porunca domnească pentru 12 jurători care trebuiau să cerceteze dacă părinții moșnenilor ar fi vândut sau nu în Găvăneștii de Sus. Se fixa termenul de Sf. Petre iar depunerea mărturiilor urma să se desfășoare la Episcopia Buzăului. La 27 noiembrie 1652 moșnenii vor pierde moșia, dar nu vor fi trecuți în rândul rumânilor deoarece se adeverise că proveneau din fete „că i-am adeverit că sunt dentru niște fete, iar moșia să fie a episcopiei”¹⁶¹. Toate actele ce le aduseseră erau luate de Episcopie care devenea proprietara moșiei din Găvăneștii din Coastă „ce se zice și Găvăneștii de Sus”. Prin actul din 26 decembrie 1652 se consfințează proprietatea episcopală de aici. Se ajungea și la întărirea domnească din 10 ianuarie 1655 după ce „Nan din Sârbi și Tudor din Râmnic și Stan cu toată ceata lor” vor pierde. La 18 ianuarie 1659 Episcopia era întărită aici și la Găvăneștii din Vale după procesul ce îl avusese cu Tudor și Stan din Râmnic, Nan din Sârbi cu cetele lor. Satul fusese cumpărat în 1598 de Mihai Viteazul „în puterea domnească”. Sub Matei Basarab se purtase un alt proces dar moșnenii pierduseră „Aceștiia nicicum nu au putut să jure, rămânând de lege și de judecată”¹⁶².

GĂVĂNEȘTII DIN VALE (BZ) După procesul din 10 ianuarie 1655 mai apare satul menționat în 18 ianuarie 1659 după un proces al Episcopiei cu cei de aici care solicitau să redevină moșneni.

GĂRBĂCEȘTI (SAAC, PH) Apare satul, grafiat și Gărbăcește, prin aldămășarii Dragomir și Bratu la 19 noiembrie 1631 pentru o reînnoire de

¹⁵⁹ DIR, B, XVI/2, p. 355, nr. 373.

¹⁶⁰ Ion-Radu Mircea, *Catalog...*, p. 273, nr. 230. Era în fond o acțiunea de salvare a averii successorale desherente. Se mai poate aminti că domnitorul, legat de melegurile Buzăului, în 22 august 1552 trimitea de aici primarului de la Sibiu, Petru Haller, planul de campanie al turcilor împotriva Ungariei în speranța că autoritățile transilvane vor împiedica pe Radu Ilie de a trece la acțiuni de urzupare a tronului său cu ajutorul lui G. Castaldo; cf. *Istoria politicii externe românești în date*, București, 2003, p. 53.

¹⁶¹ DRH, B, XXXVII, p. 302, nr. 326.

¹⁶² CDȚR, IX, p. 339, rez. 628.

documente la Urlați¹⁶³. Tudoran iuzbașa de aici este pomenit la 29 decembrie 1710 când fiul său Iane cu soția vindeau lui Ivașcu Brașoveanu o moșie la Băbeni. Alt fiu al iuzbașei, tot Tudoran, vindea tot lui Ivașcu în aceeași locație o moșie în 5 martie 1711.

GÂRBOIUL (SAAC, BZ) În 1912 existau în Gârboiul ce ținea de Nehoiașu, aici 60 de moșneni între aproximativ 380 locuitori. Și la recensământul din 1930 localitatea aparținea de Nehoiașu situație ce data de la 1865, iar la 1941 în 36 de case locuiau 131 de suflete.

GÂRBOVA (PH) După unele surse moșnenii au fost prezenți aici în secolele XVI-XVII¹⁶⁴.

GÂRBOVENI (BZ) Satul aparține acum de comuna Poșta Călnău. Ca aldămășar pentru Săseni, alături de alții din Vernești, Băltăna și Săseni apare, la 27 decembrie 1611, un Coman¹⁶⁵.

GÂRBOVI (PH) Moșnenii sunt reținuți în secolul al XVII-lea¹⁶⁶.

GÂRBOVI (RS, BZ) Grafiat în trecut și sub forma de Gurbovi va ajunge satul pe arealul municipiului Rm. Sărat. La 7 decembrie 1593 un Mușat avea parte de întărire domnească pentru achizițiile făcute, pentru suma de 270 de aspri, de la Oprea Pușcarul. Că achizitorul era legat de localitate rezultă și din minora cumpărături ce o făcea de la cumnata sa Anca¹⁶⁷. Când în 10 iunie 1613 se enumerau ocinele achiziționate de vătaful Mirăuță se amintea și de a patra parte a lui Beleuj pentru care acesta achitase suma de 2.000 de aspri¹⁶⁸. Un Stoica și un Roman erau reținuți la 27 ianuarie 1617 în calitate de cumpărători ai părții Voicăi, fiica lui Colțea pentru suma de 1.240 de aspri¹⁶⁹. În același document apare și un Puiu ca achizitor al unei ocine aici. La tocmeala dintre Vlad din Poești (Puești) cu postelnicul Dediul, din 29 septembrie 1627, a fost de față și preotul Danciu, Stoian Șefarol, iuzbașa Ipatie, Nichifor căpitanul de aici¹⁷⁰. Se venea și cu sintagma mai rară, vis-à-vis de eventuale urmări ale tranzacției „și de nime val să n-aibă pre moșiei ce i-am vândut”. Probabil sub denumirea de Gârbova apare satul și la 8 octombrie 1627 când Popa Danciu și un Stan vindeau postelnicului Dediu o șesime din moșia de la Puiesti¹⁷¹. Radu din Gârbovi era martor pentru Drăghești în 3 mai 1633 și în 23 februarie 1634 pentru Pepenești, iar Bărcan, fiul preotului Danciu de aici

¹⁶³ DRH, B, XXIII, pp. 472-474, nr. 291.

¹⁶⁴ C. Hoinărescu, *Habitatul ...*, Anexa VIII.

¹⁶⁵ DIR, B, XVII/2, p. 38, nr. 39.

¹⁶⁶ C. Hoinărescu, *Habitatul ...*, Anexa IX.

¹⁶⁷ DRH, B, XI, p. 20, nr. 15.

¹⁶⁸ DIR, B, XVII/2, p. 204, nr. 189.

¹⁶⁹ *Ibidem*, XVII/3, p. 95, nr. 78.

¹⁷⁰ DRH, B, XXI, pp. 434-435, nr. 268.

¹⁷¹ ANIC, colecția Achiziții Noi, XXXII/7.

pierdea un cal bun de 20 de ughi în urma deșugubinei pentru Găujani în 12 august 1634.

O vie la mănăstirea Dedulești era amintită aici la 21 august 1647 „Și când am vândut eu, Moga, aceste moșii întrebându-mi-am oamenii mei și din sus și din jos din toate părțile”¹⁷². Vornicul Pătrășcan, fiul lui Dobre este amintit în 20 iulie 1650 când, în urma unui proces pentru moșia Tigoii își va pierde banii. Ionașco băcanu din Gârbovi era menționat ca megieș tocmealnic în 16 februarie 1652 pentru niște moșii la Băbeni¹⁷³. Radu Inășescul și Radu Mănoiu vindeau în 1654-1655 cojocarului Aldea Olteanu un loc. Frații Frâncu și Coman în 1654-1655 vindeau, și ei, pentru zece galbeni, unor moșneni din Dănulești, Bordești și Neniulești partea lor din „Curmătura Turnișorului și din Piscul Cornului până-n Vârful Titilei de dă în apa Milcovului”¹⁷⁴. În 8 septembrie 1654 era pomenit iarăși Bărcan căruia i se lua, de roșii de Slam Râmnic, un cal bun prețuit la 20 de ughi pentru acoperirea deșugubinei satului Găujani. În 26 octombrie 1654 era pomenit un Pătrășcan între cei 12 boieri luați pentru deslușirea situației unei moșii. Boierul Fiera era menționat la 10 octombrie 1654 între cei șase boieri care trebuiau să depună mărturie pentru armașul Coman din Broștenii Slam Râmnicului, iar în 26 octombrie 1654 ca boier hotarnic apare de aici un Pătrășcan¹⁷⁵. În 20 aprilie 1655 va apare și preotul Ionașco în fața căruia juraseră martorii la o vânzare. În 1655 Frâncu și fratele său Coman din (Gârbove) Gârbovi vindeau pentru suma de zece galbeni lui Neniu, Tatu și Stan din Neniulești (Dănulești), dar și altui Tatu, dar din Bordești partea lor megiască pornind din Curmătura Turnișorului, Piscul Cornului, Vârful Titilii, apa Milcovului până spre Peletic¹⁷⁶. În anul următor se zălogea către un Toma și un Radu ocina de la Gârbovi a unor birnici din Gorăști „toată partea lui Tatomir oricât se va alege la Gârbovi”. Acesta fugise pentru că nu putuse sau nu dorise să plătească un impozit de 8 ughi și 30 de bani. Impozitul neachitat căzuse pe capul celor rămași în sat de unde acțiunea lor de zălogire¹⁷⁷.

Constantin, fiul lui Nestor căpitanul din Codrești vindea spre 1690 pârcașului Șerban de aici două pogoane și o ciosvântă în Cornet pe care le

¹⁷² DRH, B, XXXII, p. 248, nr. 226.

¹⁷³ CDȚR, VII, p. 208, rez. 584.

¹⁷⁴ DRH, B, XXXIX, p. 458, nr. 373.

¹⁷⁵ CDȚR, VIII, p. 203, rez. 416.

¹⁷⁶ ANIC, fond Mănăstirea Râmnicu Sărat, XX/5.

¹⁷⁷ CDȚR, VIII, p. 497, rez. 1083. Plata datoriilor celor fugiți ținea de sistemul bizantin dar, multă vreme, s-a căutat temeiul legal de la noi care permitea obligarea celor rămași la achitarea datoriilor fugiților.

avea de la moșul său Răzmăriță¹⁷⁸. Suprafața vândută provenea de moșnenii din Gârbovi și se întindea „până în piscul lui Motruțoe și până în drumul Bunoiului”. O vie din deal, probabilă proprietate a mănăstirii Rm. Sărat, era menționată în 5 noiembrie 1695, iar la 12 martie 1715 se ajungea la un schimb de vii¹⁷⁹. A treia parte de la Cornetu, din moșul său Răzmăriță o vindea în 2 aprilie 1697 lui Mușat Ursu, nepotul lui Oprea Găvăniș. Se specifica că terenul era de la moșnenii din Gârbovi¹⁸⁰. Nastasia Stan, nepoata lui Sârbu și a Mogăi, vindea la 6 aprilie 1696 aldămașul fiind de trei vedre. În șirul de dotări ale Brâncoveanului, pentru progeniturile sale, se vor încadra, la 1708, și cele 26 de pogoane de vie din Dealul Gârbovilor și crama aferentă ce intrau în patrimoniul fiului său Matei¹⁸¹. Se efectua o hotărnicie la 9 iulie 1712. Se mai poate reține de la Gârbovi o diată din 17 februarie 1714¹⁸². Se începuse adunarea de bani pentru biserica de aici în 9 mai 1714 pe când aceasta era deja închinată mănăstirii râmnicene¹⁸³.

În 1782 doi reprezentanți din neamurile de vază ale județului, Iane Robescu și Mihai Zăgănescu, se adresau cu o jalbă către domnie reclamând neînțelegerile mai vechi ce le aveau cu Dumitrașco și Chiriță Chirițoiul pentru o moșie de aici¹⁸⁴. În vremea lui Ipsilanti Chirițoiul pierduseră, iar Robescu și Zăgănescu arătau că „Ni s-au făcut carte la dumnealor ispravnicii, ca să ne orânduiască boieria și de acolo să ne aleagă moșia, fieșcăruia după cărțile și anaforaua dumnealor veliților boieri, și întărită de Măria sa, cu luminată pecete, și prelungindu-să vreme, nu ni s-au împărțit moșia de către ispravnici, și au rămas iarăși pricină”¹⁸⁵. Cu această ocazie apar și cei doi ispravnici de atunci ai județului – Toma Șerbu și Dumitrașco Topliceanu – ceruți de jeluitori. Mănăstirea de la Rm. Sărat intra într-un proces pentru o vie de aici în 5 iunie 1814. Fiica lui Radu Licoiu, Bălașa, se adresa domniei cu o jalbă în martie 1815 arătând că, minoră fiind la moartea tatălui, a primit de la un unchi,

¹⁷⁸ P. P. Panaitescu, *Acte de la Râmnicu-Sărat (colecția d-lui Zamfirescu)*, în RI, VIII, 1922, nr. 10-12, pp. 199-200.

¹⁷⁹ ANIC, fond Mănăstirea Râmnicu Sărat, XVI/25.

¹⁸⁰ P.P. Panaitescu, *Acte de la Râmnicu-Sărat ...*, pp. 199-200.

¹⁸¹ Șt. Greceanu, *Viața lui ...*, p. 277.

¹⁸² ANIC, fond Mănăstirea Rm. Sărat, VIII/18.

¹⁸³ Ibidem, VIII/20.

¹⁸⁴ În vară venea circulara domnească pentru Ilfov, Saac, Prahova și Buzău referitoare la jalbele celor de aici nemulțumiți de poziția unor proprietari de moșii. Localnicii ajunseseră la o înțelegere cu aceștia pentru curățirea unor crânguri și păduri și înființarea de livezi urmând a se plăti numai dijma. Proprietarii, odată cu încheierea operațiunilor, se vor răzgândi de unde situația reclamată; cf. V. A. Urechea, *Memoriu asupra ...*, p. 372.

¹⁸⁵ Alexandru I. Zamfirescu, *Documente râmnicene*, în *Analele Râmnicului*, I, 1924, nr. 8-9, pp. 100-101.

călugărit la Căldărușani, partea acestuia de moșie de la Gârbovi¹⁸⁶. Căsătorindu-se în 1813 mama sa a refuzat să-i dea această proprietate de unde demersul către Caragea Vodă.

Moșia Gârbovi din plasa Câmpului era arendată, după 1831, de către moșnenii Potârnichești și Sorești. Gheorghită Chirițoiu cu ceilalți frați solicita să se judece la 1835 pentru cotorpirea unor stânjeni din moșia Gârbovi cu clironomii moșiei răposatului Ursu Chirițoiu¹⁸⁷. Marele agă al Moldovei, Constantin Dăscălescu, în vara lui 1844 primea din partea hotarnicului însărcinat cu efectuarea măsurătorilor moșiei moșnenilor Chirițoi - „Numită Gârbovi de munte, Gârbovi de câmp și Cornetul din plasa Râmnicului de Jos județul Slam Râmnic” - documentul prin care era rugat să fie prezent *in perssona* sau prin vechil cu vechilet la satul Slobozia pentru hotărnicia moșiei Românești proprietatea sa¹⁸⁸. Nu se ajunsese la debutul lucrării nici la 4 octombrie 1846 când moșnenii Pleșești erau somați să se prezinte cu documentele lor. Copiii lui N. Chirițoiu erau cei care la 7 februarie 1876 vindeau lui C. Dimitrie Duțu partea lor din trupul moșie Gârbovi de Munte și de Câmpie din Mona Slobozia, parte aflată în devălmășie cu moșnenii Chirițoi „După cum prevede în hotărnicia ing. Solomon”¹⁸⁹.

GÂRBOVII DE JOS (BZ) Un martor de aici era amintit la 15 mai 1656.

GÂRBOVII DE SUS (BZ) Ca vânzător de vii în dealul Năenilor apare la 22 noiembrie 1646 și un Sin din Gârbovii de Sus. La 15 mai 1656 sunt din nou amintiți Gârbovii de Sus prin martorii de aici.

GÂRLA (BZ) Cei de aici sunt legați de cei din Bozioru. În 1915 localitatea avea o populație de 92 de bărbați și 102 femei în 49 de case. Cătuțul, ce s-a mai numit și Gârlele, era reținut în 1939 ca sat de reședință al comunei Bozioru alături de Bozioru, Buduile, Fișici, Găvanele, Geambașu, Gornetu, Gresia, Nucu, Rasti, Râu, Scăeni, Ulmetu și Văvălucile.

GÂRLAȘI (BZ) În 1966 asupra sfârșitului cetei de aici se scria că „Mihai Mincu boiernaș de pe valea Slănicului, achiziționează, pe la jumătatea secolului al XVIII-lea, de la moșnenii din Gârlași, copleșiți de nevoi, ocinele lor fără vecini, formând aici, în apropierea târgului, o seniorie feudală: Gârlașii, în lăuntru căreia construiește o mănăstire, un fel de paraclis, conceput inițial ca

¹⁸⁶ Înainte de a-și lua rasa, intervenind moartea civilă, respectivul își făcea diata „care era de obicei tot în favoarea mănăstirii în care mergeau să-și petreacă restul zilelor”; cf. Sebastian Radovici, *Moșnenii ...*, p. 98.

¹⁸⁷ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Rm. Sărat, dosar 816/1835, f. 1.

¹⁸⁸ Idem, colecția Documente, XVIII/1.

¹⁸⁹ Idem, fond Tribunal jud. Rm. Sărat. Transcriptiuni. Registru 1/1876, f. 25.

o așezare monahală”¹⁹⁰. Profesorul Dim. Ionescu, când scria aceste rânduri, era convins și de originea moșnenească a satului și mai târziu a târgului Buzău spre prima treime a secolului al XV-lea. Pisania bisericii reținea, într-adevăr, în calitate de ctitor pe biv vel medelnicerul Mihai Mincu¹⁹¹ și pe soția sa Maria Mănăilă¹⁹² precum și debutul construcției: 1 aprilie 1780¹⁹³. Satul exista la 20 mai 1662 când preotul, Gavril, scria zapisele de vânzare a unor ocine¹⁹⁴. La 1667 era reținut documentar iuzbașa Paraschiva, iar la 1687 apărea, ca scriitor de acte, diaconul Dumitru „ot Gârlași”. Numeroasele achiziții de terenuri moșnenești de la Gârlași, Mălureni și Focșenei efectuate de Hrizea băcanul din Buzău, în perioada 1684-1704, vor duce la împlinirea unei danii a acestuia de 277 stânjeni, către mănăstirea Banu, la 31 ianuarie 1712¹⁹⁵. La 1 mai 1759 în foaia de zestre dată de postelnicul Barbu Mănăilescu fiicei sale Maria figura și o moșie de aici.

GÂRLEȘTI (RS, GL) Satul Nămolosa de astăzi, fost în plasa Măxinei, a mai purtat și numele de Nămolosa Munteniei. Pichetul de mai târziu nr. 79 - Cotu Gârlești - exista la 1704 satul fiind parte a mănăstirii Râmnic. Pandant pe malul Sărățelului dinspre nord era satul Gârleasca Moldovei. Moșia Cocorasca de la Gârlești la 25 iunie 1756 se afla jumătate în posesia moșnenilor și cealaltă jumătate în posesia mănăstirii de la Rm. Sărat care executase o hotărnicie la 20 decembrie 1753¹⁹⁶. Moșia se va desface în trei loturi Olăneasca (Matichioaia, Crângeni) de 473 de stânjeni, Crângeni (Mititei, Radomirești) de 452 stânjeni și Gârleasca „Ales-am și lui Ion Picioare Multe, cu neamul lui, după scrisorile lui cele drepte, nouă funii în Radomirești, care fac 300 stânjeni (...) Ales-am și lui Ștefan Purc. Ciupercă (...) 76 stânjeni (...). Ales-am și Niculii Șarpe să stăpânească Ion feciorul lui, după ale lui scrisori, funii 4 ½ fac stânjeni 150”. În vara lui 1756 rezultaseră 798 de stânjeni

¹⁹⁰ Dimitrie Gh. Ionescu, *Alte biserici vechi din orașul Buzău*, în GB, XXV, 1966, nr. 9-10, p. 857.

¹⁹¹ Ca hotarnic al zonei apare în intervalul 20 noiembrie 1766 - 31 octombrie 1777; cf. ANIC, fond Episcopia Buzău, XXII/40; XXXVII/41.

¹⁹² Asupra originii acesteia primul care o va lega de familia Buzăianu va fi Basil Iorgulescu mai târziu se va adăuga ramura buzoiană a Hrisoscoleilor precizându-i-se părinții: căpitanul Ștefan Mănăilă și Sanda. Legătura cu Hrisoscoleii rezulta clar la 1844 când, la nivel de magistratură buzoiană, se preciza că Minculeasa era soră vitregă cu mama clucerului Grigore Hrisoscoleu; cf. Arh. Naț. Buzău, fond Primăria oraș Buzău, dosar 6/1844, f. 2.

¹⁹³ Radu Antofie, *Istoricul bisericii Gârlași din Buzău*, în GB, XXIV, 1965, nr. 9-10, pp. 825-827.

¹⁹⁴ ANIC, fond Mănăstirea Banu, II/6.

¹⁹⁵ Ibidem, II/19.

¹⁹⁶ Relativ la scopul hotărnicilor se menționau două cauze principale: 1) verificarea și restabilirea perimetrului vechi al satului și 2) delimitări interioare al trupului de moșie sătesc; cf. H. H. Stahl, *Contribuții ...*, I, p. 118.

moșnenești. Relativ la hotărnicile epocii evului de mijloc și chiar asupra acelora dinspre modernitatea noastră se făcea observația că ele aveau o latură legată de dreptul civil și că „Ele nu au servit scopului principal al cadastrului: stabilirea unor impozite drepte și echitabile. De un cadastru¹⁹⁷ complet în Țările Române nici nu putea fi vorba, pentru că veniturile statului nu proveneau din impozitul asupra pământului, ci din dări ce constau din prelevări periodice asupra bunurilor, produselor materiale și a persoanelor, stabilite în mod arbitrar”¹⁹⁸. Numai nouă familii erau recensate aici la 1831.

Se mai poate reține pentru zonă unele încercări de contrabandă. Astfel, din partea punctului de la Nămolosa se raporta subocârmuirii Marginea de Jos cazul arendașului Ianache Alevra de la moșia Bolboaca care își vânduse calul în Moldova unui Avram fără să plătească vama. În continuarea documentului se spunea „și acum vama dovedindu-l trecând calul la Moldova de o lună de zile și fiindcă după convenție să supune contrabandantului nu s-au arătat la vamă nici la străjuitorul graniții”. Cel învinuit se va adresa și el ocârmuirii Slam Râmnicului care, la rându-i, va solicita în 21 iulie 1837 subocârmuitorului de la Marginea de Jos să întreprindă cercetări pentru lămurirea situației. În jalba sa I. Alevra arăta că vameșul era acela care în anul precedent trecând prin Bolboaca cu patru cai murgi i-ar fi vândut pe la unii și pe la alții între care și evreului Avram din Moldova¹⁹⁹. Chestiunea va duce al constituirea unui dosar la nivelul administrației și unul probabil la judecătoria râmniceană. Numai 29 de familii locuiau aici spre 1896. Sub forma de Gârleasca apare la recensământul din 1930 când așezarea avea 93 de locuitori la care, în 1941, se vor mai adăuga, în cele 18 case, numai șapte locuitori.

GEAMANA (SAAC, BZ, PH) Satul de lângă Jugureni, dispărut în vremuri trecute, este legat și de Voinești. Cu 14 transporturi de animale figurează satul în registrele brașovene pe perioada 1503-1554. În 1546 erau trimise de aici trei vaci în valoare de 240 de aspri, în 1548 patru cornute mari, iar în 1549, 11 cornute mari. Se ajungea la *lege peste lege* pentru partea Mănească de aici într-un complicat proces izbucnit între jușănița Stana cu

¹⁹⁷ După unii termenul ar proveni din grecește derivând din *katastikon* unde *kata* era echivalent cu *de sus în jos*, iar *stiko* având semnificația de carte de însemnări, registru.

¹⁹⁸ Mircea Miclea, *Cadastrul și Cartea funciară*, București, s.a., p. 20. Prin *Legea pentru organizarea cadastrului funciar și pentru introducerea cărților funduare în Vechiul Regat și Basarabia* din 1933 au apărut pe lângă unele instanțe o secție de carte funciară. La nivel de minister se va înființa Direcția cărților funciare care va funcționa până în anul 1949. Din 1950 serviciile județene vor fi înlocuite de Oficiul Cadastral pentru Organizarea Teritoriului (O.C.O.T.), iar în 1967 acesta va fi înlocuit de direcțiile regionale; cf. Viorel Grama, *Cadastrul funciar. Elemente de istorie și legislație*, în RA, LXXXI, vol. LXVI, 2004, nr. 1-2, p. 236.

¹⁹⁹ Arh. Naț. Buzău, fond Subocârmuirea plasei Marginea de Jos, dosar 50/1837, f. 3.

urmașii ei, pe de o parte și un Hohoe și un Mircea care cotestau proprietatea jupânițelor. Primele lupte se vor da pe vremea lui vodă Vlad Călugărul, apoi în timpul domniei lui Petru Vodă când se vor lua și doi boi de la primii 12 boieri implicați „Iar după aceea, încă nu s-au putut odihni jupânița Stana cu ceata ei și iarăși a pârât Hohoe și Mircea și a doua oară pe Stana cu ceata ei înaintea domniei mele, iar că n-au jurat cu acei 24 boieri. Iar domnia mea am dat iarăși Stanei cu ceata ei să aducă pe acei 24 boieri să jure cu ei și pentru a doua oară”. Se ivea astfel o situație rară, de repetare a jurămintelor boierilor martori „Și așa a jurat jupânița Stana și cu ceata ei și a doua oară înaintea domniei mele cu acei 24 boieri”. În 14 ianuarie 1574 jupânițele câștigau procesul urmând să stăpânească „Neclintit” ceea ce este îndoielnic²⁰⁰. Cârștian logofătul cu fratele său Dumitru erau întăriți pe „toată partea Mănească, oricât se va alege”. Urma detalierea împărțirii din 3 februarie 1619 între boiernași cu vara lor. Problema se va relua în 20 iunie 1620.

Moșia Gemenile numită și Voinești era amintită la 7 decembrie 1795 pe când se porunca efectuarea hotărniciei.

GEAMBAȘUL (BZ) În satul de la comuna Bozioru, la recensământul din 1912, figurau aici 49 de moșneni la 215 locuitori. Împreună cu satul Gresia în 1930 se ajunsese la 254 locuitori, iar în 1941 la 266 locuitori în 73 de case.

GEMENELE (SAAC, BZ) Vezi **Găgeni Vintileanca**

GEORMĂNEȘTI (RS-BR) Formele mai vechi ale denumirii satului au fost de Giormănești, Giormăneasca. Se judecau vel postelnicul Constandin și clucerul Dumitrașcu cu megieșii de aici în 5 martie 1639²⁰¹. Radu vel comisul obținea de la mitropolitul Theofil în 28 iunie 1642 o întărire pe moșia de aici.

GHEBA (PH) Vezi **Măneciu Pământeni**. S-a mai numit și Ghiaba după numele apei. Spre zilele noastre patru imobile din sat vor fi trecute în lista de patrimoniu.

GHERGHIȚA (IF, PH) Numele ar veni conform tradiției după proprietara moșiei. Scriindu-se la 30 ianuarie 1431 și gherghicenilor în porunca domnească a lui Dan al II-lea se venea cu prima atestare documentară care s-a mai păstrat spre noi. Primul act emis de aici datează de la 2 august 1453 din vremea lui Vladislav al II-lea. Urma actul lui Radu cel Frumos din 25 ianuarie 1471. Negustorii de aici aflați în relații de schimb cu Brașovul vor fi pomeniți la 1503, 1530, 1534 sau 1554. În 1534 din poruncă domnească 12 boieri hotărniciau moșia orașului. Pomenit era satul prin vornicul Dragomir la 4 mai

²⁰⁰ DRH, B, VII, p. 223, nr. 167.

²⁰¹ ANIC, fond Episcopica Buzău, XXXIII/43.

1579 și în 12 noiembrie 1579 la întărirea dată Mitropoliei²⁰², dar și la 12 martie 1580.

Manea cârciumarul și Staciul Țară erau reținuți între moșnenii luați pentru Viiani în 27 februarie 1637²⁰³. În 13 decembrie 1637 apare de aici Iancu căpitanul întărit la Someștii de Brăila. Cu proprietăți achiziționate în Saac, la Nucet, apare la 10 octombrie 1639 negustorul Tudor. La 16 și 18 iunie 1640 sunt menționați doi boieri – Baicu și Negre - între cei 12 luați pe răvașe pentru Hrizea vel vornicul. Lui Baicu și lui Iane li se vindeau de moșneni un pogon de vie din funia Stanu, pentru 11 ughi, la 4 octombrie 1640 martorii fiind toți din Dobroteni²⁰⁴. Baicu și Iane mai era martori și în 10 decembrie 1640 pentru Băbeni. Partea lui Neagu Vârtelniță era reținută la 1642. Căpitanul Dumitrașco de la Gherghița se număra în 18 august 1650 între megiașii care trebuiau să limpezească situația moșiei Gruiu dinspre postelnicul Tudor, fiul lui Tudor stolnicul²⁰⁵, iar în 3 noiembrie era tocmealnic la Cherba. În 1653-1654 erau martori pentru Dobroteni un Cernat, ceaușul Pătru și alții de aici²⁰⁶. Căpitanul Stoichiță Berilescu cumpăra de la patru moșneni de aici în 6 ianuarie 1654 partea acestora de 300 de stânjeni de la Sărulești „ce se chiamă Negrileasca, de preste tot hotarul den cin până-n cin, den matca Mostiștii până-n matca Venetii”. Preotul Neagu cu soția sa ajungându-i bătrânețea și bolile se vor gândi și vor ridica schitul Ruptura pe care îl vor închina la 1668 către Cotroceni²⁰⁷.

Mitropolia primea aici de la vodă Ștefan Racoviță moșia lui Ștefanache Cremidi cel spânzurat. Acesta primise în 1761 moșia de la vodă Sc. Ghica²⁰⁸. O livadă de aici o făcea danie către biserică Gh. Anineanu în 15 martie 1815. Se luptau cei de aici cu autoritățile de după 1832 deoarece localitatea le era trecută în rândul satelor și nu al târgurilor de unde impozitarea mai grea.

GHIGHIU (PH) Sub forma de Gheagheu (Ghegheu) apare localitatea la 25 ianuarie 1471 când li se întărea mai multor moșneni partea „lui Stanu și partea lui Maxim”²⁰⁹. Biserica satului se ridica pe la 1792, iar mănăstirea se va întemeia la 1814 de familia Rucăreanu la insistențele egumenului Arsenie

²⁰² DRH, B, VIII, p. 418, nr. 260.

²⁰³ CDȚR, IV, p. 423, rez. 926.

²⁰⁴ DRH, B, XXVII, p. 582, nr. 476.

²⁰⁵ *Ibidem*, XXXV, p. 270, nr. 245.

²⁰⁶ *Ibidem*, XXXVIII, p. 188, nr. 176.

²⁰⁷ Mariana Lazăr, „Spre folosul acestei sfinte case”. *Constituirea și evoluția domeniului mănăstirii Cotroceni (secolele XVII-XIX)*, Ed. Istros, Brăila, 2012, p. 85.

²⁰⁸ G. Zagoritz, *Târguri și orașe între Buzău, Târgoviște și București*, Tip. Lupta, București, p. 52.

²⁰⁹ DRH, B, I, p. 232, nr. 138.

pe un teren donat de Uța Cantacuzino - Corneanu. Localitatea, înainte de ajunge la Ploiești, a aparținut de comuna Bărcănești din plasa Câmpu – Târgșor.

GHILEȘTI (SAAC, BZ) La întocmirea statisticii din 1921 se numărau aici 13 răzeși între cei 56 de locuitori ai satului ce ținea de Pănătău. La 1941 populația era de 61 de suflete în 14 case. Cu un deceniu în urmă localitatea era recenzată la Begu.

GHIMPEASCA (SAAC, PH) În Ghimpeasca de Jos vindea Negruș în 20 noiembrie 1651 către un Ion din Păcălești un răzor de ocină „pă lângă hotarul Gălbinesc, în lungul ocinei din câmp, din apă ...”²¹⁰. Se poate pune problema dacă satul nu era cumva cel denumit Ghimperești la 1835.

GHIOCARI (BZ) Satul din comuna Trestioara și apoi din comuna Chiliile avea la 1912 un număr de 44 de moșneni între 205 locuitori. Date de la recensământul din 1930 nu avem atunci localitatea fiind cuprinsă la Chiliile, dar în 1941 în 29 de case locuiau 134 de suflete.

GHIOCÉLU (PH) Biserica satului se ridică pe la 1844. Cătunul de la comuna Podenii Noi, cu denumirea mai veche de Sfăcăru, avea la 1899 nouă moșneni pe 57 ha., iar în 1912 se înregistrau 76 de răzeși²¹¹. În 1941 erau recenzați aici 287 locuitori în 72 de case.

GHTIOARA (SAAC, PH) În 1831 era înregistrat ca sat mixt în plaiul Teleajenului cu 151 de familii. O atestare documentară o avem de la 16 mai 1573 „și în curmezișul Sărățelului la calea Ghitioarei”²¹². Vama de sare era menționată la 15 mai 1577, 13 decembrie 1581, 15 și 17 decembrie 1586, 7 ianuarie 1588, 15 iulie 1592 etc. Mănăstirea Sf. Troiță (Radu Vodă) primea la 14 mai 1580 pe lângă sate și menționata vamă de sare de la Ghitioara²¹³. Mai era pomenită localitatea la aranjamentul referitor la administrarea averii intervenit între Ștefu roșiul și soția sa jupânița Maria în 10 și 20 mai 1598²¹⁴. Amintit mai era satul în 28 ianuarie 1635 prin jupânițele Calea și Neacșa, fiicele lui Cernica vornicul precum și în anul următor piin sarea de aici dăruită mănăstirii Slobozia lui Enache.

Un rumân, Coman Ivul, era pomenit în 10 ianuarie 1643 ca răscumpărat de slugerul Radu din Frijurenii. Episcopia Buzăului obținea 300 de bolovani de sare de aici în 16 mai 1654 în baza unui hrisov de la Matei Basarab. Localitatea apare și pe harta spătarului Nicolae Milescu ca fiind situată pe un zăcământ de

²¹⁰ *Ibidem*, XXXVI, p. 257, nr. 250.

²¹¹ D. Ciobotea, *Istoria moșnenilor...*, p. 193.

²¹² DRH, B, VII, p. 182, nr. 138.

²¹³ Ion-Radu Mircea, *Catalog ...*, p. 183, nr. 1264. Lăcașul va avea grijă să-și reinnoiască dreptul și la 13 decembrie 1581, 15 decembrie 1586, 7 ianuarie 1588 și 15 iulie 1592.

²¹⁴ DRH, B, XI, p. 383, nr. 286.

sare²¹⁵. În 1688 se reținea mutarea ocnei de la Ghitioara la Teișani. Reluarea exploataării sării se va face în 1696. În 19 august 1712 moșnenii primeau poruncă de a trece la alegerea moșiei mănăstirii Cernica față de vecini și să dea dijmă cei care făceau arături pe moșia lăcașului²¹⁶. În 8 octombrie intervenea și o carte de blestem²¹⁷ vis-à-vis de daniile preotului Sebastian pentru Cernica. Astfel, moșnenii se vedeau obligați să declare care a fost partea acestuia și cine a luat dijma după partea lui Sebastian²¹⁸.

Mai era menționat satul în 17 aprilie 1736 la enumerarea unor bunuri ce aparținuseră Voichiței Filipescu. Preotul Frâncu obținea în 13 iulie 1764 o împuternicire prin care putea lua venitul de pe moșia Ghitioara, dar și după aceea de la Sărari²¹⁹. Se ajungea în 7 martie 1776 la o poruncă de cercetare la fața locului a împresurării moșiilor Mitropoliei de către dorobanții din Văleni și de către moșneni în Sărari și Ghitioara. Anaforaua se va înainta în 20 martie, iar la 31 martie se amintea că încălcarea moșiei lăcașului se produsese „De când cu răzmerița”. În urma anaforalei din 29 iunie 1812 se ajungea la porunca din 14 iulie prin care moșnenii erau somați să se prezinte la hotărnicia moșiei schitului Zamfira. Pe parcursul acestei luni mai primeau asemenea documente Gr. Izvoranu, egumenul de la Văleni și moșnenii din Cuibu. O scrisoare din 23 iulie 1812 a lui Tudorache Popescu către Ioniță Lipănescu în aceeași problemă se reținea arhivele mitropolitane.

Din socotelile vistieriei în primăvara lui 1828 satul figura cu 19 lude impuși. Din cele 165 de gospodării de la 1838 numai una era de moșnean – Banu sin Ghiță²²⁰. Totuși se vor înregistra înfruntări spre 1840 între moșneni și mănăstirea Zamfira primii fiind acuzați de călcări la moșia acesteia de aici²²¹. Din 1964 lua numele de Vitioara.

GHIZDITA (BZ) Mai multe însemnări de pe vechile noastre tipărituri mai recuperează ceva din trecutul acestui cătun de moșneni de la Mânzălești. La 1800 „Mihalache popa Necula ot Ghizdita” era acela care cumpăra cu bani grei, 80 de taleri, *Îndreptarea legii* de la 1652²²². Suma mare era justificată prin

²¹⁵ Constantin C. Giurescu, *Contribuții la istoria științei și tehnicii românești în secolele XV – începutul secolului XIX*, Ed. Științifică, București, 1973, p. 81.

²¹⁶ ANIC, fond Mitropolia Țării Românești, LXIV/13.

²¹⁷ Vezi Ec. V. Ursăceanu, *Cărțile de blestem din trecutul nostru*, în BOR, 1926, pp. 506-514; Aurelian Catrina, *Cărțile de ațurisenie sau blestem în trecutul bisericii noastre*, în ST, XVII, 1965, nr. 9-10, pp. 581-592.

²¹⁸ ANIC, fond Mitropolia Țării Românești, DXXXIII/15.

²¹⁹ Ibidem, CCCX/24.

²²⁰ I. Dedu, *Așezări ...*, p. 91.

²²¹ N. Popescu, *Mănăstirea Zamfira*, în Boabe de grâu, IV, 1933, nr. 2, p. 100.

²²² Codul era împărțit pe liste (pagini), glave (capitole) și zaceale (paragraf).

necesitatea folosirii pravilei în zonă²²³. Peste doi ani preotul Lefter de la Vintilă Vodă, pe același volum, nota: „Să se știe că această sfântă pravilă este a popii Neculii Poruncă ot schitu Ghizdita”. Biserica se ridica pe la 1802-1803. Pe harta de la 1835 apare localitatea cu 50 de gospodării²²⁴.

Ghiță Solomon pornea un proces cu moșnenii pentru călcare în hotarul Pârjoleasca și tăierea unui codru de pădure la 16 decembrie 1846. Solomon va aduce hotărnicii din 5 mai 1819, 1798 și 1702 „Din care s-a văzut că și atunci la anul 1819 moșia aceasta a D(umnealui) Solomon s-a deosebit despre toate părțile învecinate prin trei trăsuri cu linii drepte după orânduială cu pietre de hotar”²²⁵. Petentul va câștiga banii pentru lemnele tăiate și repunerea pietrelor de hotar „De vreme ce le-au dovedit scoase din locul lor”. În fond moșnenii scăpau destul de ușor pentru că dacă fapta s-ar fi petrecut cu un secol și ceva în urmă unii și-ar fi pierdut capul sau un braț.

În 6 februarie 1847 locuitorii adevureau că nu au tăiat pădurea probabil în urma unei reclamații²²⁶. La 13 septembrie 1850 se prezenta la Buzău zapisul prin care toți moșnenii Ghizdeni arendaseră, la 25 iulie 1841, serdarului Iancu Marghiloman, care pe atunci era pitar, 174 de stânjeni din moșia Drăgoteasca și Modruzești pe termen de șapte ani²²⁷. Documentul de la 1841 fusese semnat de Siminon, Nicolae și Stroe, fiii lui Mușat Ghizdeanu, de Ulidea și Nica, fiii lui Nechifor și de alți moșneni. Trebuie amintit că numărul moșnenilor Ghizdeni din plaiul Slănicului de la Mânzălești - Mănești a fost mai mereu redus, 12, dar și că s-a menținut zeci de ani, reprezentând un procent cam de 10-15% din locuitorii cătunului. Se mai menționau și unele probleme legate de sume de bani, dar aici stăpân absolut era Marghiloman care acum se afla în perioada de acumulare sălbatică de capital îngrozind, *high life*-ul local și pe cel din Capitală, prin arghirofilie, metode și tehnici, duse la marginea dacă nu chiar dincolo de granița legilor. În anul 1912 se recenzau 16 moșneni între 89 de locuitori. Prețul pământului din începuturile primei mari conflagrații mondiale rezultă și din tranzacția intervenită între Gh. Dumitrașcu și Nicolae Ghica Mocanu primul vânzând vecinului său, la 1 septembrie 1914, două pogoane de pământ moșnenesc pentru suma de 600 de lei²²⁸. Fiind recenzată la 1930 la Mânzălești nu cunoaștem populația localității, dar în cele 29 de case din 1941, când apare sub forma de Ghizdita - Mânzălești, locuiau 144 de suflete.

²²³ Daniela Lupu, *Însemnări pe cărți vechi românești din colecția Muzeului județean Buzău*, în *Mousaios*, X, 2005, p. 207.

²²⁴ C. C. Giurescu, *Principatele române ...*, p. 218.

²²⁵ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău. Condiți, dosar 18/1846, f. 123 v.

²²⁶ Fișe arhiva prof. Ilie Mândricel.

²²⁷ Acum se inventariau în Muntenia 146.931 de proprietăți funciare.

²²⁸ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău. Transcripțiuni. Registru 5/1914, f. 92.

MOSNENII AND THEIR TRIALS (V)

Abstract

The subject of this study, dedicated to the „mosneni” and to their judiciary problems judged in former Prahova, Saac, Buzău and Râmnicu Sărat, is represented by more than 20 communities placed in the Subcarpathian mountains.

We know now that we have original documents only for some of these communities. The historians who are not very familiarly with this social category, can be surprised by the intensity of the pressure made for justice concerning the preservation of their ancient rights. The trials of this social groups so long in its duration in time so it can disorientate the readers. This judiciaries events from the longing in the past could be a rich source of informations related to social phenomena and the microtoponymy that have difficulties in their meaning but could be relevant for the history of these places.

Now, we can see that this ancient Romanian institution tries to come to life again.